

5

ÁL-SHAKESPEAREI DRÁMÁK

SZERKESZTI HEINRICH GUSZTÁV

VII.

SIR JOHN OLDCASTLE

SZÍNМŰ ÖT FELVONÁSBAN

1600

FORDÍTOTTA

VÉRTESY JENŐ

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1918

Ára 6 korona.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

ÁL-SHAKESPEAREI DRÁMÁK

SZERKESZTI HEINRICH GUSZTÁV

VII.

SIR JOHN OLDCASTLE

SZÍN MŰ ÖT FELVONÁSBAN

1600

FORDÍTOTTA

VÉRTESEY JENŐ

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1918

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

NYOMDÁJA.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

BEVEZETÉS.

Az Oldcastle-dráma egyike a legérdekesebb al-shakespearei-daraboknak, nemcsak kétségtelen drámai és korrajzi becse, hanem a hozzáfűződő irodalom révén is. Ugyanis erősen tartja magát — s nem alap nélkül — az a vélemény, hogy Falstaff halhatatlan alakját eredetileg Oldcastlenak nevezték s a róla szóló dráma nem más, mint ellendarab *IV. Henrik* ellen, mely csúffá tette a nemes lovagot és vértanút.

Első kiadása 1600-ból való a következő teljes címmel: *The First Part of the History of the Life of Sir John Oldcastle, Lord Cobham*. A kiadó csak T. P. betűkkel jelöli magát, az író neve William Shakespeare. A második kiadáson rajta áll a kiadó teljes neve: Thomas Pavier, de a szerzőé elmaradt róla. Most már úgy próbálták magyarázni a dolgot, hogy a darab valami puritán író műve, a ki Oldcastle emlékét azzal akarta teljesen kiengesztelni, hogy Shakespeare számlájára írta ezt a színművet, mely valóságos glóriát formál a schismaticus lord feje körül. Ellenben Shakespeare nem vállalta magáénak s tiltakozván ellene, a második kiadás már elhagyta a szerző nevét. Ismeretes a kiadók akkori tömérdek visszaélése. Malone Shakespearenek tulajdonítja a drámát, Tieck és Schlegel a leglelkesebben szólanak mellette; Ulrici ellen-

ben kétségeket támaszt, míg Farmer Heywoodénak tartja.

A szerencsés véletlen úgy hozta magával, hogy meglehetősen biztonsággal ítéldünk e kérdésben. 1790-ben fedezték föl Henslow Philip színigazgató naplóját, melyet J. Payne Collier adott ki 1845-ben s mely sok becses adatot tartalmaz. 1599 október 16.-áról írva áll benne, hogy nevezett színigazgató tíz fontot fizet ki Munday, Drayton, Wilson és Hathaway uraknak a *Sir John Oldcastle* első részéért, míg a másodikra ugyancsak tíz fontot ad foglalóba. Egy másik följegyzése szerint e második rész is elkészült, de ezt már Drayton magában írta. Tehát a második rész, *The Second Part of the History of Sir John Oldcastle, Lord Cobham with his Martyrdom*, a hős haláláról szintén elkészült volna, de elveszett vagy meg se jelent nyomtatásban. Ha elolvassuk a meglévő drámát a maga kettévágott cselekvényével, valószínűnek kell tartanunk, hogy csakugyan volt folytatása is. Ezt épen úgy nincs okunk kétségbe vonni, mint a napló többi adatait.

Krónika és szájhagyomány egyaránt fönntartotta annak emlékét, hogy IV. Henrik király fia, a későbbi nagy V. Henrik ifjú korában korhely pajtásokkal dőzsölte át éjeit és napjait. A hagyományt Shakespeare töltötte ki eleven alakokkal, köztük a humor királyával, Falstaff Jankóval. Shakespeare az élni szerető emberek természetes ösztönével gyűlölte a szemforgató, rideg puritánokat s már egyszer nevetségessé tette őket a *Vízkereszt* Malvoliójának pompás alakjában. E gyűlölet sugallta neki a gondolatot, hogy a «fehérhajú sátánra» Oldcastle nevét aggassa. Erre hármas bizonyítékot hoznak föl. A *IV. Henrik* 1605.-i quarto kiadásában egy helyen benne maradt a Falstaff neve

előtt az «Old» rövidítés. Aztán Henrik herczeg e szójátékkal szólítja meg egy helyen a pókhasú lovagot: «My old lad of the castle» (I. rész. I. 2.). Végül említik Falstaffról, hogy suhancz-korában Mowbray norfolki herczeg apródja volt (II. r. III. 2.), a mi Oldcastle valóban volt is. Mindezek elég valószínű bizonyítékok. A *IV. Henrik* 1598-ban került színre; nem tudni, vajjon Falstaff vagy Oldcastle alakjával. De bizonyos, hogy akár már azelőtt, akár a nyomtatott példány megjelentekor, Shakespeare nevet cserélt. Hihető, hogy jó érzése és jó ízlése belátta, hogy nem helyén való Oldcastlet így mutatni be, kit, mint pártvezért, tisztelt környezett s ki végre is életével áldozott hitének. Nem is volt rá történelmi bizonyítéka sem. Hogy Shakespearenek ilyesvalamit kellett éreznie, arra elég bizonyosság a *IV. Henrik* epilógusa, melyben már tilakozik a két alak összekeverése ellen.

Ha valaki a Henslow-féle napló hitelességét kétségbe vonná, — a mire semmi ok sincs, — magából a darabból is érvelhetünk Shakespeare szerzősége ellen. Habár Oldcastle helyébe Falstaffot tette is, nem valószínű, hogy mindjárt megírta volna e dráma visszáját az Oldcastle magasztalására. Nincs okunk föltenni ezt az elvtelenséget Shakespeareről.

Aztán előfordul, hogy író egy tárgykörből több darabot is ír; még gyakrabban, hogy valami kedvencz személyét több művében lépteti föl. Ellenben lélektenilag nem valószínű, hogy valamely mellékes epizód két különböző drámában dolgozzon föl. Pedig úgy az *V. Henrikben* (II. 2.), mint a *Sir John Oldcastleben* előfordul a Cambridge-Scroope-féle összeesküvés, mint epizód. A kettő egybehasonlításakor kitűnik az *Oldcastleban* a Shakespeare-hatás is, meg az is, hogy különbözni akar tőle. Az a jelenet pedig, melyben

Cambridge gróf trónigényét kifejti, hasonlít a *VI. Henrik* ama jelenetéhez, ahol York herczeg beszéli el ugyan-
ezt hiveinek (II. r. II. 2.). Épen az ilyenek azok, ahol
az író nem szokta önmagát másolni.

Csekélységnek látszik, de az is bizonyít, hogy drá-
mánkban Suffolk *herczeg* szerepel. A suffolki grófot
csak VI. Henrik emelte herczegi rangra. Shakespeare
ezt nagyon jól tudta (*VI. Henrik* II. r. I. 1.). *V. Hen-*
*rik*jében említi is Suffolk *gróf*ot és hősi halálát az
azincourti ütközetben. Tehát külső és belső bizonyí-
tékok alapján egyaránt elvethetjük Shakespeare szer-
zőségét.

A közhiedelem azt állítja, hogy az *Oldcastle* ellen-
darab *IV. Henrik* ellen. Azt hiszem, a dolog nem így
áll. Mert volt egy dráma, valami selejtes munka e
címmel: *The famous Victories of Henry the Fifth,*
containing the honourable Battle of Agincourt. E da-
rab a Shakespeare Henrik-drámái előtt készült s ma-
gában foglalja Henrik király ifjúságát és uralkodását
egyenként s e darabban van a királyfi mellé adva, mint
rossz útra csábító, az öreg Oldcastle, ki oly kövér,
mint Falstaff. Azt hiszem, hogy az Oldcastle-dráma ez
ellen a színmű ellen készült, a melyben föltétlenül meg
volt gyalázva Oldcastle, míg Shakespeare kiigazította
a magáét.

Akár tudatosan, akár nem, a darab lépten-nyomon
át van itatva Shakespeare-hatással. Emlegetik benne
Falstaffot is, a kövér paczalt, ki alatt megrokkann a ló.
Henrik király alakja a nagy költő ragyogó Henrikjét
másolja. Természetes, hogy elmarad a mester mögött,
hiányzik belőle annak ragyogó nyelve, sőt sok helyen
száraz, sőt prózai. De egyes részletei (a koczkázó Hen-
rik király, a bujdosó Oldcastle és felesége, a szarvas
allegoriája megkapók). Az írók nem mindennapi hu-

mora mutatkozik a hűséges Harpoolban, Murleyben, a sörfőzőben s főkép a vig papban, Wrothami Sir Johnban, ahol szinte falstaffi reminiscenciákat találhatni. S Oldcastle minden idealizálás mellett is eleven alak marad.

Forrása az volt, a mi Shakespeare történeti drámáinak: a Holinshed krónikája. Ebből olvashatta Oldcastle történetét, melyet úgy hoz színre, hogy minden hőse nagyobb dicsőségére szolgáljon. Nem a Shakespeare alkotása, de érdekes munka a maga fanatikus protestáns szellemében és a mestert utánzó fordulataiban s megérdemli, hogy helyet találjon a nagy költő könyveinek árnyékában.

Vértesy Jenő.

SIR JOHN OLDCASTLE

SZÍNŰ ÖT FELVONÁSBAN

SZEMÉLYEK.

V. Henrik király.		Cromer, sheriff Kentben.
Sir John Oldcastle, Cobham lordja.		A herefordi mayor.
Lord Herbert.		A herefordshirei sheriff.
Lord Powis.		Sir John, lelkész Wrothamben.
Suffolk herczeg.		A Tower hadnagya.
Huntington gróf.		A st-albansi mayor.
Cambridge gróf	} összeesküvők	A st-albansi tömlöcztartó.
Lord Scroope		Poroszló Kentből.
Sir Thomas Grey		Csapláros.
Sir Roger Acton	} lázadók	Dick és Tom, Murley szolgálai.
Sir Richard Lee		Irlandi.
Bourn mester		Harpool, Lord Cobham szolgálja.
Beverley mester		Gough, Lord Herbert szolgálja.
Murley sörfőző Dunstableban		Owen és Davy, Lord Powis szolgálja.
Rochester püspöke.		Clun, a rochesteri püspök idézője.
Két törvénybíró.		Lady Cobham.
Az öt-kikötő parancsnoka.		Lady Powis.
Butler, titkos tanácsúr.		Doll, a wrothami lelkész szeretője.
Chartres, franczia megbízott.		Kate, a fuvaros leánya.
Fogadós, lovász, fuvarosok, katonák, koldusok, poroszlók, a Tower őrei, törvényszolgák, híradók és egyéb kíséret.		

Szín : Anglia.

PROLOGUS.

Urak ! a kétes czim, mely azt jelenti,
Minő tartalma lesz históriánknak,
Kétséget szül s zavarba ejtheti
Nyugodt elmétek rendes békéjét.
Megnyugtatasul kurta foglalat, hogy :
Nem fog föllépni semmi kéjvadász.
Se ifjú bűnök aggott gyámola,
Hanem kinek jósága messze fénylik,
Nagy vértanú, erényes főnemes ;
Lefestjük, hogy mi hű volt és igaz
Királyának s hazájának javára.
Nektek szeretetünk imígy adóz.
Ragyogja az igazság most be őt,
Hazug költés kit megcsúfolt előbb.

ELSŐ FELVONÁS.

ELSŐ SZÍN.

Hereford. Utcza.

(Jönnek Lord Herbert, Lord Powis, Owen, Gough, Davy és más csatlósok Lord Herbert és Lord Powis kíséretéből. Összecsapnak. Majd jön a herefordshirei sheriff és egy törvénytisztogató.)

SHERIFF.

Nagyuraim, felszólítom kegyelmeteket ő felsége nevében, legyenek békességgel, maguk és csatlósaik.

HERBERT.

Jó sheriff mester, csak magára legyen gondja.

POWIS.

Úgy ám, minekünk egyéb dolgunk van.

(Újból összecsapnak.)

SHERIFF.

Hát meg akarják zavarni a bírakat meg az ülést? Hallgassák a király fölhívását, legyenek kegyesek.

POWIS.

Állj meg hát, hadd halljuk.

HERBERT.

De csak kurtán, legyen kegyes.

TÖRVÉNYSZOLGA.

Köz — hírré —

DAVY.

A keservét, kurtitsd meg a közt vagy csúffá köll
tönnünk a hírödet.

TÖRVÉNYSZOLGA.

Köz — hírré —

OWEN.

Mit, nem tudsz egyéböt a közhirödnél? *

TÖRVÉNYSZOLGA.

Köz — hírré —

DAVY.

Köz — semmi! le vele, le vele! Éljön Powis, éljön
Powis!

GOUGH.

Éljen Herbert, éljen Herbert! le Powisszal!

(Újból összecsapnak.)

SHERIFF.

Nyugalom, a király nevében, nyugalom!

OWEN.

Le vele, a gazembörrel, le vele!

(A törvényszolgát a földhöz vágják, a sheriff elfut.)

HERBERT.

Powis, azt hiszem, fáj ez neked meg a valljaidnak.

POWIS.

Herbert, azt hiszem, a szived tájékán járt a kardom.

HERBERT.

A szived legjobb vére fizet meg az enyéim vesztéséért.

GOUGH.

Éljen Herbert, éljen Herbert!

DAVY.

Éljön Powis, éljön Powis!

(Újból összecsapnak. Jön a herefordi mayor, tisztjei kísérik és polgárok bunkósbottal.)

MAYOR.

Urak, min a király hűbéresi,
Igaz nemesek és alattvalók,
Hallgassák ő felsége fölhívását,
Bírói rendelet értelmiben
Tartsák békében ezt a sokaságot.

HERBERT.

Kurtán, herefordi mayor, jó uram.

MAYOR.

Kikiáltó, minden közhír nélkül
Hirdesd ki hangos szóval a kiáltványt.

KIKIÁLTÓ.

A király birái, tapasztalván, minémű közönséges nyomorúságok származtanak a magányos viszálykodásokból, ő felsége nevében szigorúan elrendeljük és megparancsoljuk minden személyeknek, bármely rangon lévőknek, hogy ezen Hereford városát hagyják el, kivéve, a kik kötelesek a törvényszék előtt megjelenni, továbbat senki se járjon fegyverrel, kiválóképen vall pallossal és vadász-szekerczével —

OWEN.

Ejha ! se szekörcze, se vall pallos ? mi ?

MAYOR.

Békesség és hallgassátok a kiáltványt.

KIKIÁLTÓ.

Továbbat Lord Powis mindjárast feloszlassa és elbocsássa kíséretét és elhagyja a várost a király békességében, ő és csatlósai, bebörtönzés terhe alatt.

DAVY.

Ejha ! Lord Powis ő kegyelme börtönben ! Éljön Powis, éljön Powis ! A keservét, együtt élünk, együtt halunk ő kegyölmességével !

*(Összecsapnak. Lord Herbert sebet kap s a földre bukik. A mayor és kísérei közbelépnek. Lord Powis elfut.
Jön két bíró és a sheriff törvényszolgáival.)*

I. BÍRÓ.

Hol van Lord Herbert ? Megsebesült vagy meghalt ?

SHERIFF.

Ihol, uram.

2. BÍRÓ.

Hogy van ő lordsága, barátim ?

GOUGH.

Halálosan megsebezve, szó nélkül, vége van.

1. BÍRÓ.

Vigyétek, hogy sebt ne érje szellő
S ügyeljete rá, hogy tüstént bekössék.

(Lord Herbert és Gough el.)

Herefordi mayor úr, sheriff uram,
Lord Powist őrizet alá vegyék
S felel a béke megrontásaért,
Herbert vesztéért és minket lenéző
Kevély daczáért és tanácsurak,
Utána nézni : rendben meglegyen.

SHERIFF.

Nagyságod engedelmével, Lord Powis nyoma nélkül eltűnt.

2. BÍRÓ.

Keressétek tehát
S elfogni itt-maradt csatlósait.

SHERIFF.

Egynéhány itt maradt közülük : fogjátok el, fiúk.

OWEN.

Mi közülünk? hát mér' ? mit csináltunk mi, kérdem kigyelmedöt ?

SHERIFF.

Törvénytörők, fegyverezétek le.

MAYOR.

Biztosok, segítsetek nekik.

DAVY.

Mögálljon, bíró uram, mi jussa van hozzá ?

OWEN.

A keservét, a mér' a mi gazdánkér' vívtunk?

1. BÍRÓ.

El velük.

DAVY.

Mögálljon, uram!

OWEN.

Gough, a Herbert uram emböre, az a kötnivaló
ficzkó.

DAVY.

Én a jó dologér' élök és halok.

OWEN.

Könyörgök igazságér', essék a nyavalya a börtönbe.

DAVY.

Börtön? no azt ne, bíró uram. hiszen adok én
kigyelmödnek kezöst, jó biztosságot.

2. BÍRÓ.

Micsoda kezeit? micsoda biztosságot?

DAVY.

Hát az atyámfiát, a Ricet — az Evant — a Moricet — a Morgant — a Huellynt — a Madocot — a Meredithet — a Griffint — a Davyt — az Owent — a Skindent — a Shonest.

2. BÍRÓ.

Kettő tökéletesen elég belőlük.

SHERIFF.

Nagyságod engedelmével, hiszen valamennyi ugyanaz.

1. BÍRÓ.

Börtönbe őket s Herbert emberét is,
Beszélünk róluk, ha kész az ülés.

(A törvényszolgák, Owen, Davy stb. elmennek.)

Zavargó, féktelen, vad szolgahad,
Nem kényszerít otthagyni az ülést
A zajt elnyomni, a mit más helyen
Maga megtenne bármilyen poroszló?

2. BÍRÓ.

S miben sarkallik e viszály oka?

SHERIFF.

Hítbéli kérdés, úgy tudom, mylord.
Lord Powis Róma hatalmát tagadja,
Wicliff hitvallását tartván igaznak,
Rómát eretneknek : tűzzel felelt rá
Lord Herbert, hogy : «Az is mind áruló,
A ki azt tartja». Powis vissza meg :
Hogy ők oly hívek, jók, bölcsek, miként
Ő s életükkel védik is meg azt.
S példának Sir John Oldcastlet nevezte,
Lord Cobhamet. Herbert meg rárivallt :
«Hát ő s te s mind a hány, mind áruló!»
Hazugnak szidják egymást s összezsapnak
Oly bőszen, hogy nem bírtuk csendesíteni.

1. BÍRÓ.

Ez a király felségjogába vág
S veszélyes az állam s a köz javára.
Urak, bírák, mayor s sheriff urak,

Mindünket illet ez, kitkit közlünk
 Egészben úgy, mint részben, mindenütt
 El kell nyomnunk mindennemű zavargást,
 Népcsődülést, kivéve a toborzást,
 Készületül frank hadra a királynak.
 Titkos gyűlésekről is hír kering,
 Sőt összeesküvés gyanuja is,
 Mely végül lázadásba tör ki, ha
 Már elment a király, sőt tán előbb is ;
 E gyilkos mérkőzés példát mutat rá,
 Minő veszély nőhet mindkétfelől
 Királyunknak s hazánknek vesztire.
 Sir John Oldcastle jó hitem szerint
 Artatlan benne, csak nevével élnek
 Mi úgy teszünk, mint a felség parancsol,
 A polgárságra nézzen, mayor úr ;
 Sheriff mester, megyéjét tartsa számon,
 A bírák meg járásukat, sehol se
 Legyen gyülekezet s midőn a közrend
 Csapszékbe gyül, sörös kupák között
 Allam dolgáról a beszéd ne folyjék,
 Se szent hitről illetlen száj ne szóljon.
 Most térjünk vissza ülésünkbe újra
 S vizsgáljuk a viszálykodást tovább.

(A törvényszolga s a kikiáltó jönnek)

SHERIFF.

Nos, Lord Powis elfogva már, barátim ?

TÖRVÉNYSZOLGA.

Nem is hallottunk róla.

KIKIÁLTÓ.

Messze jár már.

2. BÍRÓ.

Kik itt maradtak, ők felelnek érte.

(Mind el.)

MASODIK SZIN.

Eltham. Előszoba a palotában.

(Suffolk herczeg, a rochesteri püspök, Butler és wrothami Sir John jönnek.)

SUFFOLK.

Püspök uram, beszélje ki magát
Egész nyíltan : mi jót hozott nekünk ?

ROCHESTER.

Csak azt, mylord, a mit már tud kegyelmed,
A mit gyakorta közlöttem vele.
Hogy keserű panasz köz-szóbeszéd,
Irigy nép a papságra költi azt ;
Olyik kárpálja, hogy mi éltet élünk,
Másik pedig a szertartásba köt,
Mivel a templom végtől fogva él
S ezek között Lord Cobham a vezér.
Hogy ebből milyen baj származhatik
Mind a királyra, mind egész hazára,
Könnyen belátni, bolond szerre ha
Az újítás úr lesz lelkük fölött.
S e kalandorfaj több hivat szerez
Tévelygésének, mint Henrik király,
A francziák ellen hogy gyűjt hadat.

SUFFOLK.

S mi bizonyosság van kéznél ellenük,
Törvény előtt panaszszal-igazolni?

ROCHESTER.

A protestáns nevet adják maguknak
S mezőre, elhagyott erdőbe gyűlnek.

SIR JOHN.

S ugyan ki hallott már ilyent, mylord?
Lopók meg lázadók, eretnekek,
Eretnekek — pusztuljak el, ha nem! —
Hogy mit mesterkedésük zászlajául
Válaszszák a szép protestáns nevet?
(*Hirmondó jön levéllel, melyet Suffolk herczegnek ad.*)

SUFFOLK.

Ne átkozódjék úgy, nem illik a
Mezéhez ily pogányul esküdözni.

ROCHESTER.

Bocsánat, jó uram; nagyon tüzes.
Derék falusi lelkész, a kinek
Fáj egyházát így fölfordúlva látni.

SIR JOHN.

Van köztük egy, John Oldcastle a neve;
Talál a név rá: olyan, mint a kastély,
Falaival magát körülveszi;
Amíg ez a kastély lerontva nincs,
Ez országban nincs addig békeség.

ROCHESTER.

Ez szándokunk, mylord, őt kézre kapni.
 S bevádlani eretnokség miatt.
 S ihol Walesből két levelet kapék,
 Melyekben Hereford lord jelenti nekem,
 Mi láрма s lázadás keletkezett
 Törvénygyűlés alatt Lord Cobhamért
 — Alig bírtuk dühük' lecsendesíteni —
 És a vitéz Herbert lord ott esett el.

SUFFOLK.

Vizet a tűzre. Jó, erről elég;
 Tanácssterméből jön majd a király,
 A francziák dolgát hogy megbeszélje;
 Ha jó, ő felségét majd értesítem
 A kérelmükről. Butler mester, aztán
 Eszembe hozza majd, ha elfelejtem.

BUTLER.

Fogom, mylord.

ROCHESTER.

Nem jutalom fejében,
 Csak mint az illő szeretet jelét,
 A papság, lordjaim, ajándokot küld,
 Emez erszényben ezer angyalost
 S lordságtok' kéri, hogy fogadja el.
(Erszényt nyújt a herczegnek.)

SUFFOLK.

Köszönöm, püspök úr, jóságukat,
 Hanem a pénzük' nem fogadom el
 E nemes úrnak tessék adni tán.

Sir John Oldcastle.

ROCHESTER.

Uram, szíves segélyét kérjük ebben.

BUTLER.

Mi csak tőlem telik, mylord Rochester.

ROCHESTER.

El kell fogadni, Isten úgy segéljen.

SIR JOHN.

(Magában.)

Newmarketen volnátok mind a hárman,
Nem voln' szükségtek ennyi bókolásra,
Sir John elvenné gondját rólatok.

SUFFOLK.

Jön a király. Legyen nyugodt, mylord,
A legelső, miről szólok vele,
Nagyságtok dolga lesz.

(Henrik király és Huntington gróf jönnek.)

HENRIK KIRÁLY.

Suffolk mylord,
Nem úgy mondták, nem hajlandó a papság
Frank háborunkra pénzt kölcsönözni?

SUFFOLK.

De úgy, mylord, hanem igaztalan'.

HENRIK KIRÁLY.

Tudom : Huntington mondta most nekem,
Hogy most már megteszik készségesen.

SUFFOLK.

Magát ajánlja úgy, kegyelmes úr
S remélem, felséged úgy nézi őket,
Mint hű alattvalókat, a kiket
Gonosz tévelygés nyom, szent tisztüket
Gúnyolván és az egyházat zavarván.

HENRIK KIRÁLY.

Az Isten óvjon! Suffolk, hát megint
Új szakadás zavarja a nyugalmat?

SUFFOLK.

Nem új, uram, a régi is elég nagy;
Növőben van s ha ketté nem törik,
Királyi székét botrány rázza meg
S az ország tüstént lázadásra gyúl.
A kenti lovag, Lord Cobham, daczol
Törvénnyel és egyházi regulával;
Istápja az új hitvallás gyomának,
Különböző nagy pártokat tüzel föl
S magányosok viszálya kezd kitörni.
Nagyuram, e levél elmondja mind
Hosszában-széltiben.

HENRIK KIRÁLY.

Itt olvasom,

Hogy Walesben némi ortály volt megint
Két nemesúr között. Mit vág ide?
Miből látszik, hogy Cobham volt oka?
Esküdni mernék rája, jó vitéz,
Hogy ily viszályról nem is álmodott.

ROCHESTER.

De a nevében kezdték a veszekvést
S a véleményéért, uram király.

HENRIK KIRÁLY.

S ha úgy is volt? hát vett-é benne részt
Ő maga is vagy ő sarkalta? Hetyke
Legények, fölgyuladt vérét a kiknek
Tüzes bor is hevíti, hajba kapnak,
Szálló szavak fölött kupák között
Viszályt kezdvén, a mit te vagy te mondtál,
A ti hibátok-é? nem az övék?

SUFFOLK.

Kegyelmességed engedelmmel,
Idővel a kis szikra is, ha hagyják
Tűzvészszé gyúlhat. És nem minden ez :
De hozzá még az új hithez szegődött
S misére többé nem jár semmi áron.

ROCHESTER.

Azért is azt kérjük, kegyes királyom,
Felségednek minden sérelme nélkül,
Hogy minhatalmunkkal fenyítsük őt meg.

HENRIK KIRÁLY.

Hogyan?

ROCHESTER.

Székünk elé idézni őt,
Hol ily vétségért büntetést talál.

HENRIK KIRÁLY.

Maga személyiben? úgy véli tán

Első felvonás.

ROCHESTER.

Igen, mylord.

HENRIK KIRÁLY.

S ha appellálni fog?

ROCHESTER.

Nagyuram, ily esetben nem lehet.

SUFFOLK.

Vallás dolgában nincs helye, mylord.

HENRIK KIRÁLY.

Azt hittem mindig, úgy állunk magassan,
Biztos menedékül, hová akárki
Föllebbezhet törvény értelmiben.
De most e pontról nem vitatkozom.
Am Oldcastleról, kit vádol kegyelmed,
Engedjék meg, hogy fölfüggeszszem e
Magas előjcguk', itélni róla.
Őt híradás soh'sem kárhoztatá,
Hanem mindég hűségese híre volt :
Sőt azt is mondhatom tudtom szerint,
Hogy bölcs, erényes, tiszteletreméltó.
Ha lelk'ismérete eltántorúlt
S hitébe ingadoz, majd érte küldök
S csendben tanítjuk meg ; ha ez se használ,
Am akkor eljárhatnak ellene.
Butler, kegyelmed lesz hozzá követ,
Hogy udvarunknál tüstént megjelenjen.
(*Henrik király, Huntington, Suffolk és Butler el.*)

SIR JOHN.

Hogyan, mylord? mért oly elégedetlen?
Úgy tetszik, a király végzése jó.

ROCHESTER.

Az ám, Sir John, ha a szavának áll;
De úgy arányzom, hogy kegyében áll az
S felek, kevés leend a foganatja.

SIR JOHN.

Mondok kegyelmednek hát jobbat én:
Ha a királyt gyanúba fogja, hogy
Csak lanyhán rója meg, idézze pörbe
Maga kegyelmed; akkor kényszerül
Felelni rá bizonynyal, bárhogya is lesz.

ROCHESTER.

Jó figyelmeztetés, úgy is teszek;
Idézőt küldök tüstént ellene.

(El.)

SIR JOHN.

Úgy, úgy. Azontúl a mező marad
Wrothami jó Sir Johnnak, Jack komának.
Mit püspökünk adott, a pénzes erszény,
Beh jól festett, beh csábító vala;
Lelkemre, viszketett ujjam hegye
A sárga csikóknak láttára. Jó, jó;
Én más vagyok, minek tart a világ;
Ha volt farkas bárány bőrébe' már,
Az én vagyok, öreg kutya, biz' Isten;
Látszatra pap, valót szólván, lopó.
És meg kell hagyni, érdemes lopó

Ki elveszi, mit megtakarítottak
S jó czimborák közt vígan költi el.
Váltom formám' Proteus módjaként;
S ha bárhol némi kópéság esett,
Ki gyanúsitaná Sir Johnt vele?
S rá'dásul nekem — mert mi voln' az élet,
Ha zord keserűséget néha-néha
Egy kis latorkodás nem édesítné? —
Ott az én Dollom, hálótárs gyanánt,
El-elmulatni, markos, víg leány.
De míg itt késkedem, a pénz megugrik,
Pedig az nem szabad, az az enyém.
Míg az udvarho' mén, neki előre!
— Ez ám a jó — s meggyóntatom felőle.

(El.)

HARMADIK SZÍN.

Kent. Külső udvar Lord Cobham háza előtt. Országút vezet
ide; kis távolban csapszék.

(Két öreg ember és két katona jön.)

I. KATONA.

Isten segíts! van törvény, büntető,
De szükségünk számára semmi törvény;
Szegény harczos részére több a börtön,
Mint ház, mi befogadja őket.

I. ÖREG.

Haj, mind hanyatlik ám a gazdagság is
S mind rosszabb lesz, ahogy Szent Péter írja.

2. ÖREG.

A rochesteri mayor ő kigyelme rendeletet adott ki, hogy senkinek se szabad a kerületből elmennie; és aztán valósággal azt is elrendelte, hogy minden szegény háztartásnak kell adni a mi gyámolításunkra; ahová olyanokat is sorozott, elhihetitek nekem, a kik majd úgy rászorulnak a koldulásra, mint mi.

1. ÖREG.

Hát csak nehéz világ van manapság.

2. ÖREG.

Ha valami szegény ember kér valamit egy ajtó előtt Isten nevében, hát az engedélyét kéri tőle vagy a bíróság igazoló-levelét.

1. KATONA.

Lelkemre, semmink sincs, csak a mit a testünkön meg a csonka tagjainkon czipelünk, Isten úgy segítjen!

2. KATONA.

Azért ilyen sátán is, a milyen vagyok, elmennék én a királylyal Franciaországba, csak a hajóra tudnék elvándorolni. Inkább essek el Frankországban, mint éhen veszszenek el Angliában.

1. ÖREG.

Hej, ha még olyan jókedvű volnék, mint a shrensburyi csatában voltam, tudnám én jól, mit tennék — hanem hát itt vagyunk a jó Cobham lordnál, a ki a szegényekhez a legjobb ember egész Kentben.

2. ÖREG.

Az Úristen áldja meg ! alig akad párja.

(Lord Cobham és Harpool jönnek.)

COBHAM.

Te nyakas, morgó ember, hát mi kell !

HARPOOL.

A gőg, az juttat koldusbotra mindent.

Apját, nagyapját is szolgáltam én,

Mutasson még kettőt olyant, de nem !

Czifrálkodás, az ördög, a kevélység,

Az szegte minden jó háznak nyakát ;

A közrend volt Angolhon legjava.

COBHAM.

Az ám, ha egy csapat szurtos legényed

Meg naplopód kapumnál nem tanyáz,

Szerinted nem vendéglátó a ház.

HARPOOL.

Hát ülhetnek a kapunál rogyásig, de az ördögnek
legyen része benne, a mit kegyelmességed ad nekik,
ha csak a köveket nem falják föl.

COBHAM.

Ihol oly éhes ficzkók, a minő kend :

A kend kísérete, vendégi jöttek ;

Órájuk' ismerik, meghidd nekem.

1. ÖREG.

Isten megáldja kegyelmességedet ! Isten tartja meg
a jó Cobham lordot és egész házáat !

I. KATONA.

Kegyelmes jó urunk, adjon egy kis áldott alamizsnát szegény embereknek.

COBHAM.

No, itt a kend koldus-lovagjai,
Úgy őrzik, akár magát a császárt.

HARPOOL.

Az én koldus-lovagjaim? Ej, a kegyelmedéi ezek; bizony szégyen ez kegyelmességedre, jót állok érte; a hóbortos alamizsnái több kószálót tartanak fönn, mint a hány nemesember csak van Kentben. Odébb, te csürhe, ti ribanczok, dolgozzatok az éltetekért.

(*Magában.*)

Óh jaj, szegény emberek! az ember szívét kikoldulnák; nincs is már több irgalmasság az emberek között, mint a lánczos kutyák között. — Mit csináltok itt, ti koldus tarisznyák? Odébb, odébb, ti ribanczok!

2. KATONA.

Kérem, uram, legyen kegyes irántunk.

COBHAM.

Nos, ismernek téged jól; azt hiszem,
A környék minden koldusa a te
Isméretséged; hát csak adj nekik, menj,
Nem ellenőriz senki sem.

HARPOOL.

Mit adhassak én nekik? Kegyelmed olyan koldussá lett már, hogy egy darabka kenyeret is alig tud az ajtójában adni. Olyan sokat papol a hitvallásá-

ról, hogy miatta száműzi az irgalmasságot magamagára nézvést. Egész lenraktárt lehetne a konyhája kéményébe rakni, biztosságban maradna a tűzvesze-delemtől.

COBHAM.

Ha mit sem adsz nekik, hát űzd el őket,
Ne hagyd ott állni éhen e hidegben.

HARPOOL.

Mit! hogy én űzzem el őket? Ha én szegény embereket elhajtok a kapu elől, hát inkább kössenek föl; nem is tudom, hogy mi is történhetnék velem. Isten segítsen, ti szegény ficzkók, látjátok, ilyen a világ.

(Lord Cobhamhez.)

Igen, kegyelmességednek volt édesanyja, az Úristen legyen veled, jó úrasszonyom, békesség a lelkeddel! Több fiú- meg lányinget adott a szegény gyermekeknek, mint a mennyibe a kegyelmed háza kerül és kegyelmed mégis úgy él, mint valami koldus.

COBHAM.

A legrosszabb tett, a mit tett anyám,
Hogy oly bolondot tartott, a minő te.

HARPOOL.

Ej, én békés bolond vagyok; kegyelmed meg minden okosságával is koldosul hal meg, meglássa.

COBHAM.

Menj, vén bolond s e szegény népnek adj hát.
Be a tornácra, szegény emberek
S gyétek az alamizsnát, mi van.

KATONÁK.

Isten áldja meg kegyelmességedet !

HARPOOL.

Kössétek föl magatokat, csöcselék, kössétek föl ;
nincs egyéb, csak nyomorúság ; a törvénytől se fél-
tek ti.

2. ÖREG.

Isten áldja meg kelmedet, jó Ralph gazda, Isten
tartsa meg az életét ; csak jó szívvel van a szegény
néphez.

*(Harpool, az öreg emberek s a katonák el.
Lord Powis jön átruhában.)*

COBHAM.

Minő legény jön ott a berken át?
Kevés utas ismeri ezt az ösvényt.
Ni, most megáll, minthogyha várna rám
S mintha megbujnék a cserjés között.
Tudom, hogy a papság gyűlöl halálba
S hitem nem egy ellent szerzett nekem
Lehet olyas elszánt gonosz, ki nékem
Vesztemre tör — amint az Úr akarja.
Ha énfelém közelg, bevárom itt,
De egy ember csak, bárki is legyen.
(Lord Powis közelebb jön.)
Az arcza énnekem jó ismerős.

POWIS.

Köszöntöm, tisztelt jó uram s barátom.

COBHAM.

Viszont, uram, akárki is legyen ;
De hamarjában rá nem ismerek.

POWIS.

Ki lordságodnak minden jót kíván,
Nevem Powis, kegyelmed régi híve.

COBHAM.

Én tisztelt jó uram, igaz barátom,
Kegyelmed mit keres Kentben magában?
S elbújva ilyen furcsa áruhában?

POWIS.

Váratlan egy eset volt az, mylord,
Mi engemet most e vidékre űz
És így esett. Öt napja sincs egész, az
Utolsó herefordi törvénygyűléskor
Történt az, hogy Lord Herbert s jó magam
Az asztalnál beszélvén többi közt
Valamelyeskép szóba jött a Wicliff
Tana, mely ellentmond a pápaságnak
Meg a katolikus hitnek, mi most
Európa nagyobb részében úr.
S ez a fejes, izgága lord kibökte,
Hogy Wicliff is bitang, schismatikus,
A hitvallása ördögi, eretnek;
És bárki is legyen, ki tartja azt,
Istennek és hazának árulója.
Engem fölkelte e kevély beszéd
S megmondtam, e hitnek van híve ám
S Lord Herbertnél különb alattvalók;
Ő e hasonlításra válaszolt,
Majd lordságod nevét vetettük ellen,
Miként e hitnek tisztos pártfogóját.
Röviden, szónak oszt' ütés felelt,
Szolgáink s híveink két pártra váltak;

Itt is seb, ott is seb ; egy óra múl
 S mégsem lehet a harczot csendesíteni ;
 Míg a birák is elhagyták a székük'
 S személyesen késztek szétválni őket.

COBHAM.

Remélem, nagy sebet ki sem kapott.

POWIS.

Tudtomra más nem, csak Herbert maga,
 A ki olyan súlyos sebet kapott,
 Hogy tudni sem lehet, kibirja-e.

COBHAM.

Elbúsít e rossz újság, jó mylord.

POWIS.

Ez hát az ok, mi engem Kentbe űzött,
 Hogy itt rejtőzzem el, ily jó barátnál,
 Amíg meghallom, honn dolgom hogy áll.

COBHAM.

Kegyelmed Cobhamnél Isten-hozott !
 De fájlalom valóban, jó mylord,
 Hogy a nevem ez ügyben szóba jött,
 Meggondolván, van bőven ellenem ;
 Rossz indulatjuk forr s bajt hozni rám
 A legkisebb dolog is jó ürügy.
 Az Isten hozá s pihenje ki magát
 S maradjon csak házamban rejtve addig,
 Míg halljuk, hogy Lord Herberttel mi lett.

Harpool jön.

Itt jó legényem : nos, pajtás, mi ujság ?

HARPOOL.

Valami Butler mester van itt, a titkos tanácstól,
a kit a király küldött kegyelmességedhez.

POWIS.

Az Isten adja, hogy Herbert megéljen.
Tán a király, hallván, hogy ide jöttem,
Érettem küldött.

COBHAM.

Nyugtassa meg magát, jótálok érte.

HARPOOL.

Mi bajod van, ficzkó? reszketsz? remegsz? szorongasz, he?

COBHAM.

Csendesen, vén bolond. Vezesd el, öreg, ezt az
urat a hátsó kapun és kísérd ide a másikat erről.

HARPOOL.

Jöjjön, uram, Isten hozta, ha az én uraságomat
szereti.

POWIS.

Köszönöm, derék barátom.
(*Powis és Harpool el.*)

COBHAM.

Hiszem erősen, nemsokára hogy
Egyetmást hallok a király előtt
Eme dologról.

(*Harpool és Butler jönnek.*)

HARPOOL.

Ott sétál az én uram, sir, amint látja; addig le-
vinném a kegyelmed emberét egy kicsit a pinczébe.

COBHAM.

Isten hozta, jó Butler mester.

BUTLER.

Köszönöm, nagy jó uram. Ő felsége szíves készségét ajánlja kegyelmességednek s meghagyja az udvarnál megjelennie.

COBHAM.

Ég áldja őt meg s rontsa ellenit!
Remélem, ő felsége jól vagyon.

BUTLER.

Jól van, mylord.

COBHAM.

Az Isten tartsa! Úgy tetszik nekem,
Kegyelmed nincsen jól. Mi a baja?

BUTLER.

Bizony fura bolond baleset ért,
Az bánt. A Shooter's-hillen mentem át,
Egy matrózforma ember lép elé
S pénzt kér. Amíg lovam' megállítom
S kihúzom erszényem', ő élve egy
Kis domb előnyével, hátam mögül
Pénzem' kikapja s rám vág hirtelen,
Hogy — nem t'om, hogy — de három rőfre is
Buktam nyergemből. Életembe' még
Meg nem raboltak így.

COBHAM.

Szívből sajnálom a balesetét, sir;
Majd őröket küldünk szét, hogy befogják,

A ki ilyen gyanús személyt találnek.
Magunk kísérjük el majd, Butler úr.

BUTLER.

Alázatos köszönetem', mylord.
Szolgálatára állok.

(Elmennek.)

MÁSODIK FELVONÁS.

ELSŐ SZIN.

Ugyanott.

Az idéző jön.

IDÉZŐ.

Törvényes teljhatalmam van rá, a mit teszek és ha Lord Cobham nemesember is, ez nem menti föl a törvény alól, pörbe kell idéznem, ha ötszörös nemes is. Ha aztán mi idézők közben valami bolondos csínyt teszünk valami sarokban olyik helyes kis lánynyal, az idézőnek nem kell mindig nyitott szemmel járni; az ember meg lehet elégedve, ha behunyja a szemét, mikor ennek láthatja a hasznát. No itt van a Lord Cobham háza; ha nem beszélhetek vele, az ajtajára szegzem az idézésemet, így rendelte nekem Rochester nagyuram; de ott jön valaki az ő legényei közül.

(Harpool jön.)

HARPOOL.

Adj' Isten, jó czimbora, adj' Isten. Kivel akarsz beszélni?

IDÉZŐ.

Lord Cobhammel szeretnék beszélni, ha ugyan az ő legényei közül való vagy.

HARPOOL.

Igen, az ő legényei közül való vagyok ; hanem az én urammal nem beszélhetsz.

IDÉZŐ.

Nem küldhetnék utána ?

HARPOOL.

Megmondom, ha tudom a járásodat.

IDÉZŐ.

Nem mondom meg én neked a járásomat.

HARPOOL.

Akkor tartsd meg magadnak és lódulj bitangnak, a milyennek jöttél.

IDÉZŐ.

Hallod-é, az én uram nem tart bitangokat, ficzkó.

HARPOOL.

Akkor úgy nézem, nem őt szolgálod. Kiféle úr a te gazdád ?

IDÉZŐ.

Rochester mylord.

HARPOOL.

Épen jókor. Aztán mit akarsz te Lord Cobhammel ?

IDÉZŐ.

Pör irányában jövök, megidézni őt, hogy jelenjék meg az én uram előtt a rochesteri udvarban.

HARPOOL.

(Magában.)

Hej, az Úristen adjon nekem türelmet! Szeretném bekapni ezt az angolnát. — Az én uram nincs ide-haza; azért is az lesz a legjobb, idéző, ha kend vissza-viszi a pörét.

IDÉZŐ.

Jó, ha nem akar velem szólani, akkor ezt itthagynom neki; kend pedig tegye rá figyelmessé.

(A kapura szegezti az idézést.)

HARPOOL.

A keservét, te rongy, még ide szegezed az íráso-dat? Eredj innen, vidd innen. Tudod-é, mit csinálsz? Tudod-é, kit idézel pörbe?

IDÉZŐ.

Tudom hát: Sir John Oldcastlet, Cobham lordját.

HARPOOL.

Örvendek rajta, hogy ismered őt. Hát azt nem tudod-é, ficzkó, hogy Lord Cobham derék úr, a ki a házában jó marhapecsenyét meg sört tart és mindennap száz szegény embert tart jól a kapujában és száz mar-kos legényt tart a szolgálatában?

IDÉZŐ.

Van valami köze ennek az én pörömhöz?

HARPOOL.

Van hát, uram. Pergamentből van ez a pörirat?

IDÉZŐ.

Abból hát.

HARPOOL.

Ez meg pecsétviasz?

IDÉZŐ.

Az.

HARPOOL.

No ha ez pergament meg viasz, hát edd meg ezt a pergamentet meg ezt a viaszt vagy mindjárt pergamentet csinállok a bőrdőből és viaszszá zúzom az agyvelődöt. Rajta, idéző pajtás; nyeld le, ficzkó, nyeld le.

IDÉZŐ.

Én Rochester nagyuram idézője vagyok, hivatalban járok el és te fogsz érte felelni.

HARPOOL.

Ne okoskodj, ficzkó, hanem használd a fogaidat. Nem kell rosszabbat enned, mint a mit magaddal hoztál. Az én uramnak hoztad s csak nem mersz az én uramnak olyan rosszat hozni, a mit magad nem ehetsz meg?

IDÉZŐ.

Uram, én nem enni hoztam ezt ő lordságának.

HARPOOL.

Ah, hát már meguraz kend? Mindegy; én megtetem kendeddel, a miért idehozta.

IDÉZŐ.

Nem bírom megenni.

HARPOOL.

Nem bírja? A teremtését, majd addig verem kendet, amíg megjön az étvágya.

(Üti.)

IDÉZŐ.

Jaj, elég, elég, jó szolga uram! meg fogom enni.

HARPOOL.

Harapj belé, barátom, rágd csak vagy én ráglak meg, zshivány. Nyúlós viasz tiszta színmez.

IDÉZŐ.

Tiszta színmez! — Óh Istenem, uram! Óh, óh!

(Eszik.)

HARPOOL.

Egyél, egyél; ez egészséges, te szemét, egészséges. Hát nem tudott volna kend tisztességes idéző módjára mindjárt bátyjával az ördöggel együtt járn, a kend poroszló-fajtájához menni, hát kellett kendnek nemesember házába pörrel állítani be? Ha olyan széles volna is a pecsétje, mint a rochesteri templom bádog teteje, akkor is megeszi kend.

IDÉZŐ.

Jaj, megfúlok, megfúlok!

HARPOOL.

Van valaki itt? kend szégyenbe akarja hozni az én uramat? hát nincs sör a házban? Hé, csapláros, ha mondom.

(A csapláros jn.)

CSAPLÁROS.

Itt vagyok.

HARPOOL.

Adj neki sört. Ihol ennek az öreg dézsának nagyon száraz eledele van.

(Az idéző iszik.)

IDÉZŐ.

Jaj, uram, ne többet! visszaveszem a szavamat.

HARPOOL.

Meghiszem azt, barátom, hogy most vissza kell vennie a szavát, mikor megettettem kenddel a pöre minden szavát. Hát kend kerítő, nem elég, hogy az egész megye leányainak a titkát hasznára fordítja, hanem még ide mer jönni az idézésével? a teremtését! Majd megidézem én kendet. No egy kupára valót az idézőért.

CSAPLÁROS.

Itt van, gazda, itt van.

HARPOOL.

No te rongy, éretted iszom.

IDÉZŐ.

Köszönöm szépen, uram.

HARPOOL.

No, ha majd jól érzi a gyomrod magát, annak okából, hogy meglásd, van az én uramnak ennivalója a házában, ha majd erre jársz, kaphatsz egy szelet marhahúst is fölöstökömre.

IDÉZŐ.

Nem, egészen jól vagyok, jó szolga uram. Köszönöm szépen, egészen jól vagyok.

HARPOOL.

Örvendek rajta ; most már mehetsz Rochesterbe és tartsd a gyomrodát melegen. Aztán, idéző, ha hallom, hogy valami jó fehércseléddel kikezdesz ebben a ke-rületben, megétetem veled az alsószoknyáját, ha négy rőf kenti karton volna is, gazember legyen a nevem.

IDÉZŐ.

Isten megáldja, szolga uram.

(Az idéző el.)

HARPOOL.

Adj' Isten, idéző.

(A poroszló jön.)

POROSZLÓ.

Isten tartsa, Harpool gazda.

HARPOOL.

Isten hozott, poroszló, Isten hozott, poroszló. Mi újsággal jössz ?

POROSZLÓ.

Engedelmével, Harpool gazda, köröznöm kell egy félszemű ficzkót, a ki kirabolt két posztókereskedőt és ne terheltezzék átkutatnom engedni minden gyanus helyet. Meg egy asszonyszemélynek is kell a bandában lenni.

HARPOOL.

Voltál-e a csapszékben? kerested-e ott?

POROSZLÓ.

Ott nem kutathatok, Lord Cobham urasága alatt áll, csak ha valaki az ő szolgálói közül jár velem.

HARPOOL.

Derék poroszló, kiáltls neki, a ki a csapszékét bérli.

POROSZLÓ.

Hej, ki van ott benn?

(A csapláros jön.)

CSAPLÁROS.

Ki hívott? Óh, kelmed az, biztos uram meg Harpool gazda? teljes szívemből köszöntöm. Mi jóban járnak ilyen kora reggel?

POROSZLÓ.

Pajtás, minő idegenek vannak kendnél megszállva? mert rablás történt ma reggel és mi kikutatunk minden gyanus személyt.

CSAPLÁROS.

Jó Istenem, beh sajnálom. Igaz hitemre, uram, nem lakik nálam senki más, csak egy derék jó plébános, a kit wrothami Sir Johnnak hívnak, meg egy helyes nőszemély, a húga neki, a kiért, aszongya, valami pört folytat; osztán hogy oda-vissza jár-kél Londonba, néha megalszik az én házámban.

HARPOOL.

Nos és itt van most a lány a házában?

CSAPLÁROS.

Itt van, uram. A pap meg, biztosítom kelmedet, csendes ember és hogy nem akarja, hogy annyi szobát fölforgassunk, a lányt ott hálátja minden éjszaka az ágya lábánál.

HARPOOL.

Hívd csak ide, poroszló ; hívd csak ide ; hadd lássuk, hadd lássuk.

CSAPLÁROS.

Dorothy, le kell jönnie kelmednek a biztos úrhoz.

(Doll jön.)

DOLL.

Már itt is vagyok.

HARPOOL.

Isten hozott, lánykám, Isten hozott.

DOLL.

Köszönöm, uram meg kelmednek is, biztos úr.

HARPOOL.

Jó markos lány, abbizony, jó markos lány. Hej, Doll ! Volna-é kedved otthagyni a papot és velem jönni, Doll ?

POROSZLÓ.

Ah ! okosan, Harpool gazda ; kelmed jókedvű öreg bácsi, engemuccse ; kelmed soh'se vénül meg. Hitemre, helyes lány mindenképen.

HARPOOL.

Hát kend, vén bolondos, jókedvű biztos, mit szól hozzá? Hé, okosan, Doll ; adj csak egy kis sört.

DOLL.

(Magában.)

Oh, ha nem tudnám, hogy az a vén pap úgy rám köti magát, Jupiterre, szívesen barátkoznék ezzel az öreg szolgával.

HARPOOL.

No kend, vén bolondos csődör, majd megzabolázom én kendet, engemuccse. Teli csak minden korsót, ahány csak van a házban!

POROSZLÓ.

Óh! bölcsen, Harpool gazda ; a kelmed szíve tölgyfából van, úgy tetszik.

HARPOOL.

Hej, Doll, beh édes egy pár ajkad van, biz' Isten.

DOLL.

Kelmed pedig igazán nagyon kedves öreg bácsi, a kinek még soh'se láttam párját ; hitemre olyan képe van, a mi képes magába bolondítani minden asszonyt.

HARPOOL.

Tölts, édes Doll, érted akarok inni.

DOLL.

Le vagyok kötelezve uram és köszönöm szépen
S kérem szépen, hadd mehessek.

HARPOOL.

(Megöleli.)

Doll, tudnál-é szeretni engem? Beh bolondos jó-kedvű lány; Isten engem, soh'se láttam még ilyent!

DOLL.

Biztosítom róla, ki nem megy kelmed az eszemből tizenkét hónap alatt sem; kelmed olyan kellemetes, amilyen csak lehet valaki. Óh ezek a kedves szürke fürtök! hitemre, olyan szeretnivalók.

POROSZLÓ.

Az áldóját, Harpool gazda, én is szeretnék egy csókot.

HARPOOL.

Kendnek nem jut, biztos; el a kézzel, el a kézzel.

POROSZLÓ.

Miasszonyunkra, csak olyan szívesen csókolnék, mint kelmed.

DOLL.

Óh, kelmed vén gyerek, hát kelmed is tud olyan szerelmes szemeket vetni. Óh, édes czukrosszájú kópém, meghódít minden női szívet, a ki csak a társaságába kerül.

(Wrothami Sir John jön.)

SIR JOHN.

Jere ide, Doll.

HARPOOL.

Nem mehet, papom.

DOLL.

Mindjárt jövök, édes szerelmem.

SIR JOHN.

El a kézzel, vén lator.

HARPOOL.

Tisztelendő, én beléd kötök. Hát való papi embernek ilyesmivel utazgatni?

SIR JOHN.

Hát nem tudod, koma, hogy papnak, a ki jó pajtás, kényelem okából kápolnával kell bírnia, ha a plébánia-templom messze van?

HARPOOL.

Kurafi kelmed, tisztelendő.

SIR JOHN.

Kend meg elnyűtt vén hunczut, cotswoldi arszlán.

HARPOOL.

Az áldóját, papom, én megmiskárolom kelmedet.

(Ráront.)

POROSZLÓ.

Békesség a király nevében!

DOLL.

Gyilkos, gyilkos, gyilkos!

CSAPLÁROS.

Csendesen, ha férfiak kelmetek, csendesen ; az Isten szerelméért, legyenek békén ; dugják vissza a fegyvereket, ne húzzák ki az én házamban.

HARPOOL.

Kelmed csak kurafi lator tisztelendő.

SIR JOHN.

Kelmed meg vén szoknyavadász.

POROSZLÓ.

Békén, Sir John, békén.

DOLL.

Kérlek, édes szívem, légy csendesen ; én csak leültem ide egy kupa sört inni vele ; ő meg olyan kedves ember, a milyent még soh'se láttam.

HARPOOL.

Te meg tolvaj vagy, kezeskedem róla.

SIR JOHN.

Csak az vagyok, a mi te voltál teljes világeletemben. Soh'se resteljük a mesterségünket, a király maga is tolvaj.

DOLL.

Jere, légy békén. Van valamid ?

SIR JOHN.

Van hát, lánykám. Koronások, engemuccse.

DOLL.

Jere, legyetek mind jó barátok.

POROSZLÓ.

Okosan, Dorothy ifjasszony.

HARPOOL.

Te vagy a legbolondosabb pap, a kit csak láttam valaha.

SIR JOHN.

Kezet ide, hiszen te jó czimbora vagy. Magam meg nótás, italos, kocsmázó, szoknyázó ember vagyok: misét is mondogatok, szép lányt is csókolgatok; engemuccse, van egy parochiám s annak okából, hogy sok kiadásom ne legyen rá, ez a kis lány szolgál nekem sekrestyésül.

HARPOOL.

Bölcsen, te bolondos pap; legyünk hát jó barátok.

(*Mind el.*)

MASODIK SZÍN.

London. Szoba a Fejsze-fogadóban, a Püspökkapun kívül.
(Sir Roger Acton, Bourn, Beverley és Murley jönnek.)

ACTON.

No, Murley mester, most biztos vagyok,
Tervünk' isméri s tetsző a dolog
És férfi és velünk tart.

MURLEY.

Igazán, Isten tartsa kegyelmedet, édes kincsem :
semmi mester, jó Sir Roger Acton, Bourn mester meg
Beverley mester, nemesurak meg békebírák ; de én

nem vagyok mester, csak William Murley pusztán, dunstablei sörfőző, a kegyelmetek becsületes szomszédja és barátja, ha az én hitemen levő férfiak.

BEVERLEY.

Wichliff hitese baráti Róma ellen.

MURLEY.

Tartson jól hozzám, fiatal ember; mintha botra támaszkodnék, jó Beverley mester, mind egy házból vagyunk. Mondja el a nézetét, mondja el a nézetét.

ACTON.

Jól tudja, pártunk nőttön-nő egész
Országban, füstje kél és csípi a
Papság szemét meg a király fülét,
Legfőbb idő vezért szemelni ki,
Tábornokunk' választni s tiszteket;
A harcz jól tudja, hogy sok pénzt kíván.
S kegyelmed kész erszényével segítni.
Meg is választják ezredesnek érte
S tizenöt szakaszos ezrednek parancsol.

MURLEY.

Ej, dibdabság! ki és be, ide-oda, többet-kevesebbet alkalmatosság szerint. Az Úr velünk van, micsoda világ ez! Sir Roger Acton, én csak dunstablei ember vagyok, egyszerű sörfőző, tudja kegyelmed. Hát aztán hetyke lovaskapitányok, nemesurak jönnek az én vezényszómra, mennek az én parancsomra? bizony édes kincsem, nekik eb ura fakó. Nem, nem; valami lordot kell választani erre a polczra vagy legalább is lovagot.

BOURN.

Nos, Murley mester, lovag lesz kegyelmed.
Nem akarták megtenni már sheriffnek?
Nem ment-e át minden hivatalon?
Nem teszi módja ladyvé hitvessét?
Kezeskedem, mylord, hogy a vezérünk
Első látásra e tisztet megadja.

MURLEY.

Igazán, Isten tartsa kegyelmedet édes kincsem. De mondja csak meg nekem, ki lesz a vezérünk? Hol van Lord Cobham, Sir John Oldcastle, a nemes alalmazna-osztogató, a nagy-háztartó, a derék, a kegyes nemesúr? Jertek hozzám, fiúk, jertek hozzám.

ACTON.

Ej, hát ki más is lenne a vezérünk?

MURLEY.

És ő engem lovaggá és ezredessé fog tenni?

ACTON.

Szavam rá, Sir William Murley, lovaggá.

MURLEY.

Jó pajtás, Sir Roger Acton lovag, mind jó fegyveres pajtások, hadd kérdek egyet. Hát milyen erősek is vagyunk? mennyi hívünk van? Ellenségeink, a király nélkül is, hatalmasok: több-kevesebb alkalmatosság szerint, vegyük számba az erőnket.

ACTON.

Mi, pajtások s barátok, legalább
 Háromezerháromszáz ; négyezer
 Fiú északról a lovasokon kül ;
 Kentből is megjön hétezer, velük
 Sir John Oldcastle ; Londonból pedig
 Mester, inas meg szolga s idegen
 Jó negyvenezen Ficket-feldre tartnak,
 Hová rendeltük a találkozást.

MURLEY.

Ej, dibdabság ! ki és be, ide-oda. Az Úr velünk van,
 micsoda világ ez ! Hol van Ficket-field, Sir Roger ?

ACTON.

Saint-Giles mezeje mögött, Holbourn mellett.

MURLEY.

Newgateről Holbournba, Saint-Giles-fielről Tybumbé:
 régi példaszó. Hát a nap, a nap ?

ACTON.

Jövő péntek, januáris tizenegyediké.

MURLEY.

Szófia-beszéd, soh'se bíztam benne, nem tetszik
 nekem ez a nap. Ej, dibdabság ! Péntek, mondják,
 szerencsétlen nap. Aprószentek napja is péntekre esik
 az idén.

BEVERLEY.

Ha, Murley mester, a napot így nézi,
 Elszántságát kétségbe vonjuk ; annak,
 Ki fölvilágosúlt, bármely nap egy.

MURLEY.

Mondj rá igent és ne mondj többet, de mondja meg és tartson hozzá, Beverley mester: jövő pénteken és Fichet-fielden és William Murley meg vig legényei úgy állnak, mint egy ember. Van nekem kétszer öt gebém a söröskocsimat húzni és minden gebe egy ficzkót czipel és minden ficzkó vasinget visel fegyverül és minden vasing tetejében vassüveg ül és minden vassüveghez dárda jár és minden dárdának egy ellenséget kell megölnie Fichet-fielden, Fichet-fielden. John meg Tom, Dick meg Hodge, Ralph meg Robin, William meg George meg minden legényem, mind férfi mód' fog vívni Fichet-fielden, jövő pénteken.

BOURN.

S minő összeg pénzt szán reá kegyelmed?

MURLEY.

Adhatok szerényen, illedelmesen, mérsékelten és takarosan, adhatok ötszáz fontot.

ACTON.

Ötszázat, ember! ötezer kevés;
Hisz' százezerrel két hóig se birjuk
Fizetni emberink'. Vagy készen úgy 'ő,
Mint jó lovag és kemény ezredes,
Aranyban sárig, úri harczi szerben
És legalább is jól rakott szekérrel
És minden emberével jó lovon
Avagy szégyent vall mindnyájunk előtt.

BEVERLEY.

Kincstárnokká teszik körülbelül;
Tizezer fontot adjon legkevesb'.

MURLEY.

Dibdábság, ki és be, ide-oda ; alkalmatosság szerint adok rá tizezer fontot meg tizet a tetejébe. És mintsem a püspök kényszerítse az akaratát rám, inkább menjen föl rá minden a lelkiismeretemért. Tűz meg len, len meg tűz. Vizzel és malátával jött, tűzzel és puskaporral mén el. Sir Roger, lesz egy rakott pénzesszekér, tengelyrecsegésig ; magam meg az embe-reimmel ott leszek Fichet-fielden jövő pénteken ; ne feledjék a lovagságomat meg a rangomat ; itt a kezem, ott leszek.

(Murley el.)

ACTON.

Emberré hová visz, lám, a nagyravágás :
Magát eladja, főtisztet remélvén.

BOURN.

Nem hittem, sörfőző ily dús lehet.

BEVERLEY.

Sörfőző tönkre nem ment még, csak az
Ki sok malátát ad s kevés vizet.

ACTON.

No, a mi sörfőzőnkben nincs hiba ;
Hanem jerünk, lássunk dolgunk után.

(Mind el.)

HARMADIK SZÍN.

Fogadóterem az elthami palotában.

(Henrik király, Suffolk herczeg, Butler és Lord Cobham jönnek. Utóbbi a király elé térdel.)

HENRIK KIRÁLY.

Lord Cobham, a meghódolás kevés ;
Fonák hitét is el kell vetnie.
A püspökökre sértő ez nagyon
S bátor nekünk tett jó szolgálatért
Kegyelmednek részünkről megbocsátunk,
Azért elégtétel számukra még nincs.

COBHAM.

Kegyelmes jó uram, Isten után
Éltemmel felségednek tartozom ;
S mi csak enyém, természet adta bár
Vagy jó sorsom, szolgálatára áll.
Hanem a római pápának én
Nem hódolok s nincs széles Angliának
Pilises papja, ki hitet cseréltet.
Ki az Írásból bizonyítja rám,
Hogy tévedek, annak behódolok
S attól veszek kész szívvel oktatást ;
De hogyha nem, kérem felségedet,
A lelk'isméremet' ne kényszerítsék.

HENRIK KIRÁLY.

Alattvalóink testét meg nem törjük,
Lelkét még úgy sem, mindnyáját vezesse
Az édes Megváltó jó út felé ;
Ki parancsolnék, hadd adjak tanácsot :

Hogy rossz szívvel rajtuk csúfot ne üzzön
S ne tűrje, hogy házában tartsanak
Gyűlést, azonfelül oszlassa szét
Az új ragályos hit csapatjait.

COBHAM.

Nagyuram, bárkifia ha meri
Azt mondani, hogy éltem bármi részben
Bűnös dolognak szolgált eszközül,
Itt állok én, nem várva több kegyelmet,
Sőt legnagyobb szigort kérek fejemre.

HENRIK KIRÁLY.

Jól ismerjük kegyelmednek hűségét.
Hát ez mi itt?

COBHAM.

Kegyelmi kérelem :
Felségedhez Powis lord életéért,
Azt kérem én, dicsőséges királyom,
Magas kegyelmed adja meg nekem.

HENRIK KIRÁLY.

De még eddig kezünk alá nem irta.

COBHAM.

Nem még, uram.

HENRIK KIRÁLY.

Úgy mondja, hogy a tett
Vakeset volt és nem tervelt gonoszság.

COBHAM.

Valóban úgy történt, becsületemre.

HENRIK KIRÁLY.

Itt a kegyelem; jóvá ő tegye

(Aláírja a kegyelmi iratot.)

S Isten előtt lelkét tisztítsa meg;

Mi csak a test zsoldját engedjük el.

Nos, püspök úr?

(A rochesteri püspök jön.)

ROCHESTER.

Igazságot, királyom!

Király ha vagy, igazat adsz nekem.

HENRIK KIRÁLY.

Hadd tudjam, e kiáltás mit jelent?

ROCHESTER.

Oh jó uram, az állam meggyalázva,

Parancsaink' rútúl csúffá tévék.

HENRIK KIRÁLY.

Hogyan? ki tette azt?

ROCHESTER.

Ez az eretnek,

Ez a zsidó, felséged árulója.

COBHAM.

Főpap, hazudsz, a májad is hazug

Meg bárki is, ki rám dobálja az

Eretnek vagy az áruló nevet.

HENRIK KIRÁLY.

Elég, tudom; s te, püspök, add okát,

Ez újabb sérelem miből eredt

ROCHESTER.

Mondom, királyom. Köz-megegyezéssel
 E lordhoz hírmondót küldtünk, a ki
 Székünk elé idézze őt; ahogy
 Házába ért, egy bárdolatlan szolga,
 Mindennapos legényi közzül, értvén,
 Ki hírnöke, az emberemre ront,
 Megrázza elsőb, majd megvetve minket
 S hatalmunkat, megéteté vele
 Az írott pört, pecsétet, pergamentet;
 Így oszt' ura idézést nem kapott
 S min méltóságunk is gyalázva lőn.

HENRIK KIRÁLY.

Mikor történt ez?

ROCHESTER.

Ma hajnalba' hatkor.

HENRIK KIRÁLY.

S kegyelmed jött?

COBHAM.

Múlt éjszaka, királyom.

HENRIK KIRÁLY.

Nos, hát világos, hogy nem vétkes ebben
 S igaztalan' vádolja evvel őt.

ROCHESTER.

De ez parancsából történt, mylord,
 Legénye máskép nem oly szemtelen.

HENRIK KIRÁLY.

S kegyelmed másképp nem oly szemtelen,
 Hogy megszakít s fülem' ezzel tömi.
 Ez hát a hűség, melylyel tartozik?
 Nem volt elég, hogy a szavunkat adtuk,
 Hogy érte küldünk, ám kételkedve benne
 Vagy a mi rosszabb, bitorolva mi
 Király-jogunkat, megidézte szintén?
 Ez nem buzgóság, hatalomsovárgás;
 Inkább az látszik, hogy mint gyűlöli,
 Mint az, hogy Cobham lord törvényt tiport.
 Eredj, nincs tetszésünkre! embered
 Orczátlanságával rászolgált, mit kapott,
 Hogy jogtalanságot mert végbevinni.
 Most Cobham, hogyha tetszik, elmehet.

COBHAM.

Alázatos bűcsút veszek, királyom.
 (*Cobham el. Huntington jón.*)

HENRIK KIRÁLY.

Isten velünk. Nos, Huntington, mi ujság?

HUNTINGTON.

Uram, Sir Roger Acton s egy csapat
 Megbőszült lázadó, fegyverbe' mind,
 A hitbéli újítást követelve
 A Fichet-field felé mennek hadukkal,
 Ha ugyan őket még szét nem verék.

HENRIK KIRÁLY.

Tőszomszédságunkban? S oly vakmerők?
 Hát hetyke háború s vérszomj dühe,

A mit magunktól oly távol hívének,
Fenyeget minket min határainkban?
Köszörült pengénk' kézbe nyomja itt
Angolhonban, mi Frankországra készült?
Isten nevében, jó. De mondtsza, hányan
Vannak s ki e bandának a feje?

HUNTINGTON.

Hogy hányan vannak, nem tudjuk mylord;
Csupán Sir John Oldcastlet említik,
Az a fejük, aki nekik parancsol.

HENRIK KIRÁLY.

Hogy? Lord Cobham?

HUNTINGTON.

Igen, kegyelmes úr.

ROCHESTER.

Megmondhattam voln' felségednek ezt,
Mielőtt elmene, de láttam, minő
Vakká tevő már hizelgésivel.

SUFFOLK.

Küldjön valakit visszahozni őt.

BUTLER.

Mi sima volt ez áruló, olyan
Ártatlannak látszott, akár a hűség!

HENRIK KIRÁLY.

És én csalfának őt még sem hiszem ;
De hogyha mégis, hagyján! — menjen el,
Ha kézre kapjuk, együtt vesznek el.
(*Henrik király, Suffolk, Huntington és Butler el.*)

ROCHESTER.

Ez jókor jött. Mégis megérem ezt, meg,
Hogyan kerül hurokra ez eretnek.

(*El.*)

HARMADIK FELVONÁS.

ELSŐ SZÍN.

Fasor, mely Lord Cobham kenti házába vezet.
(Cambridge gróf, Lord Scroope, Sir Thomas Grey és Chartres jönnek.)

SCROOPE.

Cambridge mylord, beszélje újra el csak
A trónhoz mily czímen formál igényt;
Lelkünkbe még jobban bevéssük aztán
S ezzel kiki csak elszántabb leszen,
Ha érzi, hogy igaz jogért csatáz.

CAMBRIDGE.

Nos hát, Lord Scroope, Sir Thomas Grey s kegyelmed,
Monsieur de Chartres, Frankország megbízottja:
Lionel — mondom — Clarence hercege
Harmadik Edvárd harmadik fia,
Örökösül egy lányt hagyott, Philippát;
Ez a Philippa később férjhe' ment
A márkiohoz, Edmund Mortimerhez,
Az ő fia lett Roger Mortimer;
Rogernek is voltak hajtásai,
Edmund s Roger meg Anna s Ellinor,
Két lány és két fiú; három kihalt

Utód nélkül. Csak Anna élte túl
 S ő lett atyjának egy örököse
 Szerencsém nékem adta hitvesül.
 S hozzá a szépapám Edvárd király;
 Azért hordom — tudják — melléknevem':
 Én Plantagenet Richárd vagyok, atyám
 Edvárd, York hercege, Langley Edmundnak
 Fia, Edvárd király ötödik fiának.

SCROOPE.

Tehát igényét hitveséhe' fűzi,
 Ki Roger Mortimer örököse,
 Edmund fiáé, Philippát ki bírta,
 Öröklő lányát Clarence Lionelnek.

CAMBRIDGE.

Az ám s e Henrik s véle apja is,
 Negyedik Henrik — tisztán látható —
 Álnok bitorlók s a trónhoz joguk nincs.
 Ifjú Richárdot Pomfretben megölvén,
 Vele kihalt az Edvárd herczeg ága,
 Ki volt Edvárd király elsőszülöttje.
 A második testvér, Hatfieldi William
 Gyermek volt még, hogy a halál letépte;
 Így Lionel lányának, hitvesemnek
 — Származván Edvárd harmadik fiától —
 Kell a korona birtokába jutni
 S nem Harrynak vagy apjának, a kik
 Lancastertől származtatják igényük',
 Ki negyedik csak a királyi törzsön.
 Hol itt az ok, mi elveszi jogát?

SCROOPE.

Tisztán látom, jogos követelésünk.

GREY.

Henriknek halni vagy lemondani kell.

CHARTRES.

Vigyék ezt végbe s Károly frank király
Nem csak haddal segít, urak, hanem
Kegyelmeteknek pénzt is küld a harcra.
Ötszázezer koronát hozok én,
Ha Henrik frank útjába gátnak állnak.

SCROOPE.

Soh'sem volt erre alkalmasbb idő,
Midőn e honban ily pártoskodás forr.

CAMBRIDGE.

És, elhigyjétek, még azonfelül ez
Bosszú Richárdnak gyilkos veszteért,
A mely ha késve is, csak úgy lecsap,
Mint hogyha idejében érkezik.
Évek múltak s kifeslett a bűn,
Az aratás nem késheik soká
S a trónbitorlás rossz gyoma ihol
Sarló alá jut s tűzre vettetik.

SCROOPE.

Elég, Cambridge gróf; itt van a szavam,
Érted küzdök s királyi hölgyedért.

GREY.

És Grey is így, a mely igaz lovag.

CHARTRES.

S mellé áll Chartres, mint mondám imént
S királyának hitére esküszik rá.

SCROOPE.

A szövetségből csak Cobham hiányzik,
Azontúl tervünk teljes készen áll.

CAMBRIDGE.

Bizzunk, mylord, ő benne ; a dühös
Papság éltére tör s nemrégiben
El is vesztette a király kegyét,
Ő könnyű szerrel a pártunkba áll.
Kinél vannak beszédünk pontjai
Leírva bőven ?

GREY.

Én nálam, mylord.

CAMBRIDGE.

Házától már nem messze járhatunk,
Komoly szavunk megcsalta az utat.
Nini, kastélya ott. Ide az írást ;
Ha megbeszéljük a dolgot vele,
Nem lesz szükség megint elmondani,
A mit tárgyaltunk itt, olvassa el
Dolgunk' tüzetesen s mit tőle kérünk.

(Lord Cobham jön.)

SCROOPE.

Ez kurta út. Am itt jön ő maga
Sarkantyús csizmában, lóról leszállván.

CAMBRIDGE.

Köszöntjük, Lord Cobham.

COBHAM.

Cambridge mylord!

Kentben senkit se látnak szivesebben,
Mint nagyságod' meg úri társaságát.
Most jöttem Londonból, derék urak;
Nem volna-é kedvük Cowlingba' hálni,
Megnézni, mily vendéglátást ajánl?

CAMBRIDGE.

Kegyelmedhez jöttünk vendégnek épen,
Hanem dolgunknak e találkozás
Elég s a szíves látást elhalasztja.

COBHAM.

Dolog, mylord? mi dolog volna gát, hogy
Vigan legyünk? Nincs inyencz-asztalunk,
De vadpecsenyét még ígérhetek,
Egy kancsó bort s mit, vadásznak valót;
Sőt hogyha tetszik, szarvast űzhetünk,
Kövér sültet tálunkat ékesíteni.

SCROOPE.

Ez épen az, mit mindnyájan kívánunk.

COBHAM.

Uraim, rendelkezzenek velem.

CAMBRIDGE.

De ám a szarvas, kit elejtni vágyunk,
Nincs itt Cowlingban s hogyha tetszenék
Eljönni vélünk, egy erdőbe vinnénk,
Mely pompás vaddal van teli s közöttük
A szarvas, czimeresb mindannyinál,

Hatalmas állat s ha pajtási futnak,
 Ő a vezér s a tar földet taposván,
 Mintha gúnyolná toppantó patája;
 Fejét fenn hordja s melle úgy feszül
 A széllal szembe izmos bástyaként;
 Ha csendben áll, magasra fölszegi
 Kevély nyakát, villás agancsival
 — Azt hinnéd — az ég boltján üt sebet.

COBHAM.

Kár volna ily remek vadat megölni.

CAMBRIDGE.

Nem az, Sir John; mert zsarnok lett belőle,
 A többi szarvast is megsebzí és
 Úgy véli, hogy számára nincs határ.
 Imént is a szarvas tilosba tört,
 Mi az én birtokom s legázolá
 Termőm' és legelőm'. Két ily dühös vad,
 Tolvajlásban s dúlásban párja,
 Ki lett már verve; ha elejtenénk ezt,
 Ilyes kártól maradnánk biztosan,
 Míg húsából királyi lakzi telnék.

SCROOPE.

Mit szól hozzá? eljő velünk vadászni?

COBHAM.

Urak, a multság tetszik: de hol lesz?

CAMBRIDGE.

Ez írást nézze, mindent elbeszél,
 Mi alkalomra készül e vadászat.

(Írást nyújt át.)

COBHAM.

(Olvas.)

Vadászat ez, urak? Ez hát a szarvas,
 Kit hajszolunk, Henrik, mi nagy királyunk?
 Így lakomát mi a sátánnak adnánk
 S üdítő étek helyet készítenénk
 Megmérgezett tálat magunk' veszejtnei!

CAMBRIDGE.

Hogyan, Lord Cobham? Hát nem látja ebből,
 Mi erőszakkal bírja koronáját?

SCROOPE.

Mi több, kegyelmed kegyvesztett maga
 S halálra üldözik, mint hűtelent.
 Ez majd megvédi ellenségitől
 S vallását országszerte gyámolítja.

COBHAM.

(Magában.)

Nyilvános árulás! de hogy fenéig
 Belássam, titkom' el kell rejtenem.

(Fenn.)

Cambridge mylord, látom tisztán igényét
 S hogy országunkra mily jó árad ebből,
 Ha véghez juttatják merényletük'.
 De hol a had? erő és harczi szer
 Ily dolgot tenni? Mi gyöngék vagyunk;
 Henrik meg, jól tudják, hatalmas úr.

CAMBRIDGE.

Elég erőnk van; kedvellik kegyelmed',
 Sok ember boldog, ha követheti;

Szeretnek minket is s hívünk elég lesz ;
Frankhonban is remélünk : im követje,
Ki hadat is, ígért pénzt is nekünk.
Úgy halljuk, a közrend is kész hamar
Fölzendülésre ; velük egyetértünk.

COBHAM.

Megvallom, úgy látszik, sikert arathat ;
De ki áll érte jót, hogy ez komoly ?
Kegyelmetek fönn az udvarban élnek
S mind a király kegyében állanak,
Első szeren Lord Scroope, a kit gyakorta
Választott hálótársul a király ;
Kegyelmed meg, Lord Grey titkos tanácsa —
Háthogyha hurkot vetnek élted ellen ?

CAMBRIDGE.

Kárhozzam el ! Kinek gondol kegyelmed ?

SCROOPE.

Megesküszünk rá.

GREY.

Szentséget veszünk rá.

COBHAM.

Nem, hisz' nemes urak s úgy gondolom,
Mi tisztetek mind vérre, százmazásra,
Azok a szívben, szóban, gondolatban.
Bizonyoságot mást nem kérek reá :
Csak írják mind alá saját kezükkel
Emez írást, a melyet nekem adtak.

CAMBRIDGE.

Teljes szívből. Kinél van tinta, toll?

SCROOPE.

Zsebemben lenni kell, ihol van is.

CAMBRIDGE.

Ide vele, Lord Scroope. Itt a nevem.

SCROOPE.

Itt az enyém.

GREY.

S enyém.

COBHAM.

Engedje, sir,
Hogy kérjem, írja szintén rá nevét,
Ura szavát megerősíteni véle,
A frank királyét.

CHARTRES.

Szívesen, mylord.

COBHAM.

Igy, most dolgunk jó rendiben vagyon,
Lordságtoké vagyok. És hol találkozunk?

CAMBRIDGE.

Ha tetszik, július tizedikén, itt.

COBHAM.

Kentben? jó. Jőjjenek föl estebédre,
Az éj előtt nem mennek el, remélem.

CAMBRIDGE.

De sőt igen, nagy út vár még reám,
Egyéb barátaink' összegyűjteni.

SCROOPE.

S nehogy az udvartól tán elmaradjunk,
Gyanúra kelne attól a király.

COBHAM.

Csak egy kehely bort indulás előtt.

CAMBRIDGE.

Most nem, mylord, könyörgünk. Ég velünk.
(*Scroope, Grey, Cambridge és Chartres el.*)

COBHAM.

Ég velünk, jó urak. — Ti jó urak!
Ti jó gazok, förtelmes árulók!
A felség színe elé most hogy állnak,
Amíg ilyen orvul megcsalni készek?
De én nem alszom, míg föl nem fedeztem;
Ily gondolatot e fő meg nem őriz,
Ilyen tettet e szív nem zár magába,
Ily rút hitlenséget királyom ellen.
Nos, feleség?

(*Lady Cobham, Lord Powis, Lady Powis és Harpool jönnek.*)

LADY COBHAM.

Uram, köszöntjük itthon!
Mért néz körül oly nyugtalan kegyelmed?
Mi történt, a mi lelkét megzavarta?

LADY POWIS.

Férjem számára, félek, rossz hírek.

COBHAM.

Nem, asszonyom; ihol a kegyelem.
Egymás örö mire sokáig éljenek.

LADY POWIS.

Ilyen nagy jószág! én nem is tudom
Viszonozni s egészen megzavar.

COBHAM.

Ej, hagyja! s édes hitvesem, ne tarts föl,
Az udvarhoz kell nekem visszamennem,
Mi gyorsan csak tudok. Harpool, lovam'!

LADY COBHAM.

Uram, ily sebtén? nyargal hát egész éjt?

COBHAM.

Ha éj, ha nap — mennem kell, édesem.
Ne faggass, mért, mi járatban vagyok,
Eredj be. — Lord Powis, most nézze el
S csak oly kedves vendég itt, asszonyom,
Házamban honn vannak. Harpool, előre.

HARPOOL.

Kisérjem az udvarhoz, nagyuram?

COBHAM.

Igen, pajtás, űlj a lovadra tüstént.

(Cobham el.)

LADY COBHAM.

Kérlek, Harpool, gazdádön a szemed !
Nem tetszik nékem e gyors visszaút.
(*Harpool el.*)

POWIS.

Gyanítható, hogy fontos a dolog ;
Akármi is, Isten segítse benne !

LADY POWIS.

Amen, az Úr, ki védett minket is.

LADY COBHAM.

Nos, asszonyom s uram, jerünk. Reméljük ;
Míg meg nem tér, nem mennek Walesbe vissza.

POWIS.

Bár sürgős alkalom utazni kész,
Megvárjuk, asszonyom, mi lesz belőle,
E kétes és nagy-váratlan dologból.
(*Mind el.*)

MASODIK SZIN.

Országút, közel Highgatehez.
(*Murley jön legényeivel.*)

MURLEY.

Jertek, kovakő-szivecskéim, szerényen, illedelmesen,
mérsékelten és takarosán ; senki se járjon a vezére
előtt ; kövessétek a ti mestereteket, a ti kapitányoto-
kat, a ti leendő lovagotokat a lisztárosok, molnárok

és sörfőzők becsületéért. Éjjel minden tehén fekete. Dick meg Tom, Dunstable jó hírnevéért, bökjétek le az ellenséget holnap. Nem mehetek a mezőre koldus módjára. Hol van Leonard meg Lawrence, az én két rakodó-legényem? Az Úr velünk van, micsoda világ ez! Adnék egy pár shillinget egy tuczat jó tollért a számotokra, meg negyven penczet ugyanannyi vitéz-övért, hogy azzal cifrázzátok magatokat. Hó és jég! az embernek nincs lelke addig verekedni, amíg ki nem hívják.

DICK.

Mester, nem vagyunk mi gyerkőczök, a városunk rúgó laptái tanusíthatják: a mi kis ruha lóg rajtunk, csak le vele! előbb megvívunk mi mezitelenül, mint-hogy elszaladnánk.

TOM.

Ej, én Lawrence-szal egy nézeten vagyok, ő úgy nézi, hogy itt hagyja az életét; ő meg Leonard, a kelmed két rakodó-legénye, megcsinálták a végrendeletüket, mert asszonyuk van; mi meg, legényembe-rek, arra kérjük a barátainkat, kapkodjanak a jószágaink után, ha meghaltunk. Hanem, mester, arra kérem kelmedet, hadd üljek a Keselyre.

MURLEY.

Liszt és só, búza és maláta, tűz és kőcz, hó és jég! megteheded, Tom. Hadd lássalak, hol vagytok: William meg George a szekerem mellé és Robin meg Hodge a saját két lovamat tartsák; csinos emberek, takaros emberek, derék emberek, hű emberek.

DICK.

De mester, mester, úgy tetszik nekem, bolondság kelmedtől a maga személyét koczkáztatni, meg egy pénzes szekeret a tetejébe.

TOM.

Meg aztán, mester, a mi még kutyább : ha úgy van, ahogy hallottam beszélni, hogy mi mind a tudós püspökök ellen megyünk, a kiknek meg kellene minket áldani és ha megátkoztak minket, bizony soh'se áll jól a mi sorunk.

DICK.

Miasszonyunkra, aszongyák, a király is az ő pártjukat fogja ; aztán, mester, mer-é kelmed harczolni a király ellen ?

MURLEY.

Ej dibdabság, ki és be, ide-oda, alkalmatosság szerint ; ha a király olyan bolond, hogy velük tart, hát megvívunk mi véle is.

TOM.

Hogy, kelmed meg meri ölni a királyt ?

MURLEY.

Hát teszünk helyébe másikat.

DICK.

Ez minden ? nem hitszegés, a mit beszél kelmed ?

MURLEY.

Ha úgy teszünk, ki botlik, meg bennünk ? mi megyünk vívni a lelkiismeretünkért meg a becsületünk-

ért. Ti nem igen tudjátok, mi van az én keblemben; ide nézzetek, balga ficzkók, egy pár arany sarkantyú.

TOM.

Egy pár arany sarkantyú? Hát mért nem rakja a sarkára? Nem a kelmed keblében van annak a helye.

MURLEY.

Többet-kevesebbet, alkalmatosság szerint. Az Úr velünk van. Tom, te bolond vagy és hitszegés a lovagság ellen, a mit beszélsz. Hát ki hordhatna arany vagy ezüst sarkantyút, amíg nem lett lovag? Nos, engem lovaggá ütnek holnap és akkor jussom lesz hozzá. Barátim, olvasott-e már valaki olyant a dunstablei anyakönyvben, hogy sörfőzőt lovaggá ütöttek?

TOM.

Nem, de kelmed még több : lisztárús, sörfőző, molnár, búzakereskedő, meg minden.

DICK.

Az ám, meg még egy fél sörfőző a tetejébe, meg az ördög, meg minden a módja révén; hiszen kelmed több pénzt hoz magával, mint a többi mind.

MURLEY.

Annál több becsületem lesz; holnap lovaggá kell lennem. Hadd rendezzem el az embereimet: Tom a Keselyre, Dick a Tündérre, Hodge a Laptára, Ralph a Pejóra, Robin meg a gyeplősre.

(Acton, Bourn meg Beverley jönnek.)

TOM.

Allj! ki vagy?

ACTON.

Csupa jó barát, jó pajtás.

MURLEY.

Itt is barátok és meghitt pajtások, Sir Roger.

ACTON.

Nemes ember módján viselkedik,
Megtartja a napot s készülve jó.
Szekerét ottan őrzik emberi,
Amint mondotta, pénzzel terhesen.
Az összeg mennyi?

MURLEY.

Tízezer font, Sir Roger; és szerényen, illedelmesen,
mérsékeltén és takarosán, láthatja, mit tettem én itt
a lovagságért.

ACTON.

Az arany sarkantyúért? Jól van.

MURLEY.

Hol van a seregünk, sir?

ACTON.

Következő falvakba osztva szét:
Megrakva velük Highgate, Finchley szintén,
Totnam, Enfield, Edmonton és Newington,
Islington, Hogsdon, Pancras és Kensington
S a Themse mellett Ratcliff, Blachwall, Bow;
De főerőnk Londonnak népe mégis,
A kik holnapra napkelet előtt
Vagy ötvenezren jönnek a mezőre.

MURLEY.

Igazán, Isten tartsa kegyelmedet, édes kincsem; de alkalmatosság szerint, Sir Roger Acton, nem tud a király erről semmit és nem szedi össze a haderejét ellenünk?

ACTON.

Nem, nyugodtan ül Elthamban.

MURLEY.

Hát a papság mit csinál?

ACTON.

Rettentően fél, de nem készít hadat.

MURLEY.

Ki és be, ide-oda, szerelmes fiacskám, miénk a világ. Esküszöm méltóságomra, ha majd lovaggá ütnek, úgy hegyibe megyünk a királynak, mielőtt a pártjukra állana.

ACTON.

Éjjel mi néhányan Highgatebe' hálunk;
Első kakasszókor fegyverbe bújunk,
Hogy napköltére Fichet-fieldre érjünk,
Sir John Oldcastlet várni, a vezérünk'.

MURLEY.

S ha nem jön el?

BOURN.

Dolgunk azért marad;
Sir Roger Acton tölti bé helyét.

MURLEY.

Helyesen, Bourn mester, de engem ki üt akkor lovaggá?

BEVERLEY.

A kinek hatalma van, hogy a vezérünk legyen.

ACTON.

Elég a szófia. Indulj! utánam.
Barátaink naphosszat Londonba' várnak.
(*Mind el.*)

HARMADIK SZÍN.

Országút Kentben.
(Sir John és Doll jönnek.)

DOLL.

Hitemre, te vagy a legféltékenyebb ember a világon.

SIR JOHN.

Kárhoztathatsz-e miatta, Doll? hiszen te vagy az én birtokom, az én jószágom, az én ékszerem, az én gazdagságom, az én erszényem: senki se sétálhat London körül negyven mérföldre, a ki ne róná le az adóját neked olyan pontosan, mint a község teszi a szegény emberek perselyébe.

DOLL.

Én olyan hű vagyok hozzád, mint a kő a falhoz és te jól tudod, hogy annyi jó alkalmatosságom volt, amikor hozzád jöttem, a mennyije csak egy leánynak lehet és éppen azért kiismerhettél már engem, ki is

ismertél és nem is akarom, hogy így tarts tovább, ahogy eddig, nem is akarom.

SIR JOHN.

Doll, amíg ez a penge tart, addig itt el nem mén egy házaló sem a holmijával, a kinek az árújából ne vehetnél magadnak olyan bőven, mint ha készpénzért vennéd a boltban; olyan jó ezüstünk lesz, a minőt csak veret a király.

DOLL.

Hogyan, mind elverte kelmed az aranyat, a mit a multkor elvett az udvarnoktól?

SIR JOHN.

Volt, nincs, Doll; vígan jött, vígan ment. Majd jön valaki lóháton, a ki megfizet az egészért; olyan jó alkalmunk van pénzt szerezni, a minő csak lehet és olyan szép ruháink lesznek, a minőt csak venni lehet pénzért; vígan, lány, hétfőn jön a sörfőző.

DOLL.

Hagyott volna inkább Cobhamnél, ha már nincs jobb módja valamit szerezni.

SIR JOHN.

Nem, édes Doll, nem; ez nem tetszik nekem. Az a vén lator nem való a paphoz; nem tűrhetem, hogy új sekrestyés kerüljön az öreg harangtoronyba.

DOLL.

Beh bolondos pap vagy, hitemre.

SIR JOHN.

Jere, Doll, majd biztonságba helyezlek itt Craynél valami csapszékben és a legelső birkának, a kő jön, itt kell hagynia a gyapját.

(Elmennének.)

NEGYESEDIK SZIN.

Blackheath.

(Henrik király álruhában, Suffolk és Butler jönnek.)

HENRIK KIRÁLY.

Suffolk mylord, siessen, életére
S lovas-gyalog hadunkat egyaránt,
A mennyit képes összegyűjteni,
A Tothill-feldre hajtsa egyesülni.
Mylord, még este meg kell lennie.
Ez éjszaka készül a lázadó had
Islington mellé s ha késik kegyelmed
S szétszórt csapataikat egybevonják,
Hatalmuk, úgy látszik, majd győzhetetlen.
El hát s viszontlássam kegyelmedet még.

SUFFOLK.

Futok, uram király s mind jó reménynyel.

HENRIK KIRÁLY.

Gyorsan, mylord Suffolk, hahogy szeret.

(Suffolk el.)

Butler, kegyelmed meg Londonba nyargal :
A mayor s a sheriff tisztük szerint
Zárják be nyomban a városkaput
S kellő kemény őrséggel őriztessék ;

Lélek ki nem megy senki a kapun,
 Hacsak nincs rá magunktól teljhatalma.
 Őrizzék jól a Tower kapuját
 S kiáltassák ki, hogy halál fejére,
 Ha ki polgár kilép az ajtaján,
 Kivéve kit a mayor s a sheriffek
 Választanak örül s személyük' védni.
 Előre, Butler, gondja rá legyen.

BUTLER.

Megyek, uram király.

HENRIK KIRÁLY.

Butler !

BUTLER.

Mylord?

HENRIK KIRÁLY.

Menjen Greenwich felé és hagyja meg, hogy
 A Friars-hidnál sajka várjon engem.

BUTLER.

Fogom, királyom.

(Butler el.)

HENRIK KIRÁLY.

Ideje lesz, vélném, utána nézni,
 Ha Acton nem kisebb segélyt remél,
 Mint ötvenezret London városából.
 Jó, Westminsterbe még ez áruhában,
 Hadd halljam, hogy mi forr e zendülésben.

(Sir John és Doll jönnek.)

SIR JOHN.

Megállj, becsületes ember ! mondja a tolvaj.

HENRIK KIRÁLY.

Megállj, tolvaj ! mondja a becsületes ember. Miféle tolvaj ?

SIR JOHN.

Megállj, magad is tolvaj vagy.

HENRIK KIRÁLY.

Nos, tolvaj vagy becsületes ember, látom, hogy meg kell állnom. Ambár a világ inog, a tolvajmesterség még se jut tönkre. Kiféle vagy ?

SIR JOHN.

Jó pajtás.

HENRIK KIRÁLY.

Én is az vagyok. Látom, ismerned kell.

SIR JOHN.

Nos, ha jó pajtás vagy, játszd el a jó pajtás szerepét : addsa az erszényedet minden teketória nélkül.

HENRIK KIRÁLY.

Nincs pénzem.

SIR JOHN.

Úgy kell tennem, hogy mégis találjon valamit kigyelmed. Ha nincs pénze, majd lesz portékája; néhány derék ütleg, a minőket csak viselhet kigyelmed a testén.

HENRIK KIRÁLY.

És komoly dolog ez ?

SIR JOHN.

Pajtás, semmi teketória; rajta, rajta, ide a pénzzel, a mid van. Készülj már el, nem állhatok itt álló naphosszat.

HENRIK KIRÁLY.

Jó, ha annyira kell neked, hát itt van. Jól talál rá a példaszó: tolvaj tolvajt lop meg. Hol az ördögben vannak az én vén tolvajaim? Falstaff, a bitang, olyan potrohos, hogy nem bír jönni a lován; de Poinznak meg Petónak tudtommal errefelé kellene kóborolniok.

SIR JOHN.

Mennyi van ebben, szavadra?

HENRIK KIRÁLY.

Száz font, jó angyal-tallérban, szavamra.
Itt az idő, hogy érted ily sokat
Tegyek, ha végigjártad ez utat,
Mít én tettem most.

SIR JOHN.

Ki vagy te, pajtás? nemesembernek látszol.

HENRIK KIRÁLY.

Nem is vagyok kevesebb; csakhogy most szegény, mert minden pénzem a tiéd.

SIR JOHN.

Honnan jössz?

HENRIK KIRÁLY.

Az elthami udvarból.

SIR JOHN.

A király inasai közül való vagy?

HENRIK KIRÁLY.

Igen, az vagyok, még pedig a kamarásaiból.

SIR JOHN.

Örülök, hogy nem vagy rosszabb ; annál könnyebben nélkülözheted a pénzt és azt hiszem, kegyelmet is tudnál szerezni egy szegény tolvajnak, ha alkalom adódnék rá?

HENRIK KIRÁLY.

Igen, tudnék.

SIR JOHN.

Megtennél ennyit értem, ha nekem volna rá alkalmam?

HENRIK KIRÁLY.

Lelkemre, meg, ha gyilkosság nincs benne.

SIR JOHN.

Nem, én könyörületes tolvaj vagyok ; minden bántalom, a mit az emberrel teszek, csak annyi, hogy elcsípem az erszényét, nem ölök én meg senkit.

HENRIK KIRÁLY.

Nos, akkor megteszem, szavamra.

SIR JOHN.

Kezet rá.

HENRIK KIRÁLY.

Itt van.

SIR JOHN.

A királynak, úgy tetszik nekem, jóságosnak kell lennie a tolvajok iránt, merthogy maga is tolvaj volt, ámbátor, úgy nézem, most becsületes emberré vált.

HENRIK KIRÁLY.

Lelkemre, hallottam eleget, hogy rossz neve volt ifjú korában; de hogy mondhat sz már olyant, hogy tolvaj volt?

SIR JOHN.

Hogy? úgy, hogy egyszer engem megrabolt, mielőtt magam láttam volna dologhoz, mikor az az átkozott hunczut kövér paczal a bandájában volt, a ki minden zsiványságra tanította, az a Falstaff.

HENRIK KIRÁLY.

Jó, ha ő megrabolt téged, most már visszaadtad neki esküszöm.

(Magában.)

Most nem ismered meg a királyt, azt hiszem, még ha láttad is.

SIR JOHN.

Nem én, lelkemre.

HENRIK KIRÁLY.

Pedig úgy kell látszania.

SIR JOHN.

Hej, csak élne még az öreg Harry király, a mostani király a tolvajságot a legjobb mesterséggé tette volna Angliában.

HENRIK KIRÁLY.

Hogyhogy?

SIR JOHN.

Mert hogy ő volt a mi czéhünk nagymestere. Kár, hogy királylyá kellett lennie, olyan pompás egy tolvaj volt. De, pajtás, akarod-e az én kegyelmemet te is, ha rászorulnál?

HENRIK KIRÁLY.

Lelkemre, hogy akarom.

SIR JOHN.

Akarod? no jó, hogy biztonságban mehess, ha véletlenül — még jó korán — mielőtt Southwarkba érnél, találkozol valakivel, a ki jó reggelt kíván neked és megállít, csak azt mondd, hogy: Sir John és utadra enged.

HENRIK KIRÁLY.

Ez az a szó? hagyj hát magamra.

SIR JOHN.

Nem, pajtás, de mert igazán azt hiszem, lesz még alkalmam, hogy szükségem lesz rád és te gyakran jársz ezen az úton és majd máskor könnyen megeshetik, hogy nem ismernek rád, azért ketté fogom törni ezt az angyal-tallért: nesze neked a fele; ez lesz az ismertetőjel közötted és közötttem.

HENRIK KIRÁLY.

Isten fizesse! élj boldogul.

(El.)

SIR JOHN.

Óh én finom sárga-csikóim! nesze ez neked, szívem lánykája. No, Doll, lakomát csapunk a mi kunyhónkban; ez az én plébániám disznó-tizede. Isten fizesse, Shooter'shill szomszéd, kelmed megfizette a tizedét becsülettel. Úgy hallottam, itt egy lázadó csapat készül a király ellen. Ficket-fieldre indulnak, Holburn mellé és úgy vélik Kentben, ez estére a király is oda készül a maga személyében. Jó, a király táborába készülök s keményen kell mennem; ha valami tennivaló akad, csinos zsákmányt csípek közülük.

(*Elmennek.*)

NEGVEDIK FELVONÁS.

ELSŐ SZIN.

Mező London mellett. Henrik király tábora.
(Henrik király ábruhában, Suffolk, Huntington és fáklyás
kísérők jönnek.)

HENRIK KIRÁLY.

Suffolk és Huntington nagyuraim,
Kik kémeink? hol állnak őreink?
Mi hív urak járnak be most a vártát?

SUFFOLK.

Tetszett felségednek —

HENRIK KIRÁLY.

Elég, ne többet:

Elszunnyadt a király; ne költse föl
Cím, rang felségét; az ágyban pihenjen.
Fejedelmek nem örködnek maguk;
Ők alszanak s hagyják, hogy országukban
Tomboljon árulás s össz'esküvés.
London szem alatt van?

HUNTINGTON.

Igen, mylord;
Ott van nemes nagybátyja, Exeter
Meg öcsce, Gloster és Warwick mylord,

Kik a mayorral s a tanácsurakkal
 A kaput őrzik s rendet tartanak.
 Cambridge gróf s Thomas Grey járják a vártát,
 Amíg Lord Scroope és Butler kémlenek;
 Amint felségednek tréfálni tetszett,
 Ágyban ha volna is, békén pihenhet.

HENRIK KIRÁLY.

Köszönöm, lordok; tudjátok ti régről,
 Hogy pompás éji kóbor voltam én.
 London, mondjátok, biztonságba' van
 — Szegény zendülők, nincs innen segítség —
 S Sir John Oldcastle, Cobham lordja, is
 Békén ül Kentben. Acton megcsalódtál,
 Te gazda nélkül tettél számadást
 S reggelre nékem kell számolni be.
 Fiúk, e hideg, hosszú téli éjt
 Hogy kurtítsuk? Harry király s a lordok
 Mind alszanak; emez meg úgy beszél,
 Itt mind laptázó pajtások vagyunk,
 Csak Harry, Dick, George. Addsa egy dobót,
 Koczkát ide! mi tartjuk itt a vártát
 S minden jó czimbora társnak jöhet.
 Nincs a táborban a pap, a bolondos,
 Ki, ha kell, hát miséz, ha kell, verekszik?

SUFFOLK.

Itt a táborban van s ha tud felőle,
 Jót állok róla, nem késik soká.

HENRIK KIRÁLY.

Rajta, Dick, rajta George.

HUNTINGTON.

Ide a koczkát! mit játszunk tehát?

SUFFOLK.

Páros vetést, ha tetszik.

HUNTINGTON.

Hát ülünk körbe mind.

HENRIK KIRÁLY.

George, mit se nyertél.

Koczkát nekem mostan! hisz fontba játszom,
Szerencsés francia utunkra ezt.

HUNTINGTON.

Megnyerte, Harry, mind kegyelmedé.

SUFFOLK.

Harry király így nyer Frankhonba' mindent.

(*Sir John jön.*)

SIR JOHN.

Helyet, jó pajtások; fogadjatok be egy új játékost.

HENRIK KIRÁLY.

Tisztelendő uram, mi csak aranyba játszunk.

SIR JOHN.

Hát, czimbora, ha mondom neked, van a papnak aranya. Mit! arany? ti koldus katonák vagytok hozzá-
m képest; úgy hiszem több aranyam van, mint
hármotoknak együtt.

HUNTINGTON.

Az meglehet, csakhogy mi mégse hiszszük.

HENRIK KIRÁLY.

Csak ülj le, pap. Én tartom mind e pénzt.

SIR JOHN.

Meg is tartottad !

HENRIK KIRÁLY.

Van többed, papom ?

SIR JOHN.

Többem ? minő kérdés ?

Mondom, hogy többem van, mint hármotoknak.
Ihol tíz angyalos.

HENRIK KIRÁLY.

Bámulok, honnan ennyi aranyad.

Javadalmad rá mennyi van, papom ?

SIR JOHN.

Biz' Isten csak egy. Csodálkozol rajta, hogy jutok aranyhoz ? Én még jobban csodálkozom, hogy szegény katonáknak aranyuk van. Mert mondom neked, kedves czimborám : nekünk mindnyájunknak jár tized, ajándék, keresztelési, esketési, temetési stóla ; ti meg, szegény ördögök, csak ritkán juttok zsákmányhoz. Mondok én nagyobbat is : csak egy plébániám van, Wrotham ; de ez különb, mint a rochesteri püspökség ; mert nincs halom, puszta, síkföld egész Kentben, a mi ne az én plébániámhoz tartoznék — Barham-down, Cobham-down, Gad's-hill, Wrotham-hill, Blackheath, Cocksheath, Binchen-wood, mind nekem fizet tizedet. Aranyat, aszondod ? ezt ugyan nem teszték meg.

SUFFOLK.

Harry, kegyelmed vesztett ; no, pap, rázd meg a kockát.

SIR JOHN.

Csak üljetek le, én majd terítek nektek — no az egészre megy! — oda vagyok, elvesztettem. Ördögnek, koczkának, lánynak ne higgy soha.

SUFFOLK.

Te beszélsz így, tisztelendő? ülj le szépen; tedd föl az egészszet egyre.

HENRIK KIRÁLY.

Vesztettél, sir, fizess.

SIR JOHN.

Sir, angyalosban;
Törött frank koronát ne adj nekem,
Fizess jó angyal-tallért, ahogy én.

HENRIK KIRÁLY.

Ne törött frank koronában! Remélem, nemsokára még több törött frank koronát fogok látni.

SIR JOHN.

Úgy érted, hogy a francziák koronáit, ha a király Frankhonban lesz.

HUNTINGTON.

Üljetek körbe s az egészre megy.

SIR JOHN.

Fizesd ki az egészszet. Van még itt egy kis szerencse.

HENRIK KIRÁLY.

Koczkát nekem! el kell a pappal bánnom.
Rátéve mind, Sir John.

SIR JOHN.

Az ördög a tiéd, meg az egész is. No rajta. A ke-servét, micsoda dobás volt ez?

SUFFOLK.

Jó dobás volt, Harry, lelkemre.

HENRIK KIRÁLY.

Én majd még jobban dobok.

SIR JOHN.

Akkor fölkötöm magamat. Pajtás, nem adtad el az ördögnek a lelkedet a kockakavetésért?

HENRIK KIRÁLY.

Mind megnyertem.

SIR JOHN.

Ilyent játékban nem láttam soha.

Pajtás, nem dugsz, nem csalsz, nem csaklizol?

HENRIK KIRÁLY.

Ülj le, papom; kockám kezembe zárva,

Nos hát, papom? kezed több pénzre nem lel?

Üres? ezért dicsekvél bőségeddel?

SIR JOHN.

A többi elment.

HUNTINGTON.

Mi ez? kettétörött angyal-tallér.

SIR JOHN.

Uram, azért arany ez.

HENRIK⁷ KIRÁLY.

Az hát és én megtartom.

SIR JOHN.

Az ördög áldjon véle! Vak vagyok;
Kifújtatok egészen.

HENRIK KIRÁLY.

Nem, várj, papom; itt kell maradni még:
E két darab nem összeillik-e?

SIR JOHN.

Aztán?

HENRIK KIRÁLY.

Innen kezdődik a mese.

Volt egyszer egy tolvaj, a Sir John képemása,
— De mégsem ő, a tolvaj zöldbe' volt —
Mult nap Blackheathnál, a Parknál talált rám,
Egy lány jött véle. Én magam valék
S fegyvertelen; legényem vitte holmim'
S előre ment, bárkát rendelni nékem.
Rövid leszek: Sir John — azaz a tolvaj —
Száz fontomat aranyban elrabolta.
Mérges lettem rá s bosszút esküvék,
Ha meglelem. Vig tolvaj módra ő
Ez angyalost foggal kettéharapta,
Jövőben erről ismerjük meg egymást.
Előre látta, nem hívok poroszlót
Hogy őt megcsipje, csak jussak megint
Éles kardomhoz, mit ő is visel
Adj' Isten, Sir John, itt a fáklyafénynél
Húzzon kardot! mert kelmed vette el
A pénzem', szent atyám.

SIR JOHN.

A menykőbe ! ezt játékban nyertem, rendes, becsületes játékban az elthami pagony erdészétől és meg is bizonyítom ezzel a szegény gyiklesővel. Ha ti ketten tisztességes emberek vagytok, félreálltok és úgy néztek minket és magunkra hagytok, nem avatkozván be egyik részre sem.

HENRIK KIRÁLY.

Helyes ; mondom, ne avatkozzatok be.
Hajrá, Sir John!

SIR JOHN.

Vitéz, vigyázz fejedre !

(Amint vivni készülnek, Butler jön és szétválasztja kardjaikat.)

BUTLER.

Megállj, czudar ! Uraim, mit jelent ez,
Csak nézik, hogy tör e gaz a királyra ?

SIR JOHN.

Nagy Isten, a király ? Szép páczba jöttem.

HENRIK KIRÁLY.

Butler, mi baj ? hogy mersz zavarni minket ?

BUTLER.

Felség, bocsánat, a hajnal hasad
S amint Islingtonnál ott kémlelék,
A szürkeszemű regg Highgate felől
Megvillantá a pánczélos hadat,
A part mentében erre tartanak.

HENRIK KIRÁLY.

Urak, így vissza s készítsük hadunk'
A pártütőket, hogyha kell, legyűrni.

E rossz pap, e képmutató pokolfi,
A ki lopó, játékos, hogyha nem több,
Kötélre jusson tüstént példa-adni.

SIR JOHN.

Csak ne, kegyes királyom. Megvallom, gyöngé ember vagyok, húsból-vérből való, mint más; de eltekintve tökéletlenségeimtől, nincs kegyelmességednek bátrabb embere, a koronának és az országnak hűségesebb alattvalója, mint wrothami Sir John.

HENRIK KIRÁLY.

Hűséges alattvaló megrabolja a királyát?

SIR JOHN.

Hej, az csak tudatlanságból és pénzhiányból történt, kegyes nagyuram.

HENRIK KIRÁLY.

Jósághiányból. Kellett volna lenned
Jó példakép' mint a só, fűszerül,
A nép világául lámpás gyanánt,
Mint pásztor, nem mint farkas, nyáj-rabolni.
Köttesd föl, Butler. Nem loptál-e meg?

SIR JOHN.

Meg kell vallanom, láttam valamelyest a felséged pénzéből; de, hatalmas uram, nincs semmi készségem a halálhoz. Isten akarja, hogy a bűnösök megéljenek; kegyelmességed ne legyen a halálom oka. A legjobb ember is félreléphet egyszer az életében; aztán, ha a világ igazat beszél, kegyelmességed is, nagyuram, volt valaha tolvaj.

HENRIK KIRÁLY.

Megvallom, voltam az ;
De megbántam s megjobbitám magam'.

SIR JOHN.

Én is, csak adjon rá időt nekem.

HENRIK KIRÁLY.

Akarod ? nos, lordok, jótálltok érte ?

HUNTINGTON.

Ha újra lop, akkor bitóra jusson.

SIR JOHN.

Többet nem is kérek.

HENRIK KIRÁLY.

Jó, elfogadjuk ;

Élj hát, térj meg s legyél derék emberré.
Ha ezt hallom s Frankhonból visszatérek,
Gondoskodom rólad. Ne, itt a pénzed,
Ne borra meg kártyára költsd megint,
Papi ruhád különb erkölcsre int.

SIR JOHN.

Vivat rex et currat lex. Nagyuram, ha kegyelmednek csatázni kell, meglássa, hogy megállja a helyét Sir John a kegyelmességed harczában.

(Mind el.)

MÁSODIK SZÍN.

Csatatér London mellett.

Csatazaj. Henrik király, Suffolk, Huntington és Sir John jönnek, foglyul vezetve Actont, Beverleyt és Murleyt.

HENRIK KIRÁLY.

Ide az árulókat, kik kevélyül
Hitték, hogy tombolnak vesztünk fölött!
Im látjátok, silányok, mily siker
Várt törvénytíró, átkos tettekre.
Sir Roger Acton, lovagi nevet
Viselsz, de sokkal aljasabb valód, mert
Pórral szövetkezel. Szent a nemesség,
De te azt is paraszti sorba rántod.

ACTON.

Hitem vitt rá, uram, bocsánatot.

HENRIK KIRÁLY.

Hit, lelkiismeret! romlott az is.
Hisz' lelkiismeret csatol mihozzánk
S lelk' ismeret késztet hazád' szeretni;
Másként mi voln' különbség a keresztény
Meg a töröknek barbár módja közt?

BEVERLEY.

Felséged' nem kívántuk bántani,
Csak a hitújítás miatt esett.

HENRIK KIRÁLY.

Hitújítás? hát azt kívántatok?
Kérdem, ki adta rája a hatalmat?

Úgy hittétek, csak úgy ülünk a trónon,
 Királpálczánk' tartván, miként üres szám?
 Hű polgárként mondtátok voln' a bajt el,
 Javítást kérve, de nem kényszerítve,
 Henrik királytok nem zsarnok s remélem,
 Joggal Henrikről azt nem mondja senki.
 Ki ez a másik?

SUFFOLK.

Sörfőző, mylord,
 Dunstableban lakik, úgy mondja ő.

HENRIK KIRÁLY.

Ficzkó, mért hagytad el az árpafőzést,
 Hogy fegyverben támadj királyod ellen?

MURLEY.

Ej, dibdábság, ki és be, ide-oda, alkalmatosság szerint, micsoda világ ez! A lovagi rangért, nagyuram, egy kis lovagi rang juttatott idáig; elhitették velem, hogy elég módom van úrasszonyt csinálni a felesé-
 gemből.

HENRIK KIRÁLY.

S ezért jött kelmed annyi lóval, a
 Miket ott ragyogó szerszámba' látok,
 Vélvén, sarkantyút hord, ha majd lovag lesz?

MURLEY.

Ki és be, alkalom szerint, igen.

HENRIK KIRÁLY.

Ki és be, alkalom szerint, ezért
 Kegyelmed függni fog s a sarka helyett

Nyakáról fognak sarkantyúi lógni,
Hogy balgaságát lássa a világ.

SIR JOHN.

Ki és be, alkalmatosság szerint, ez keményül me-
gyen.

MURLEY.

Ej, dibdábság, ide-oda. Jóságos nagyuram, kegye-
lem! szánom-bánom a bűnömet.

HENRIK KIRÁLY.

Későn. De monddsa, volt más is talán
Sir Roger Actonon kívül, a ki
Vezérül hozzátok ígérkezett?

MURLEY.

Csak Sir John Oldcastle, kegyes királyom.

HENRIK KIRÁLY.

Részes volt összeesküvésetekben?

ACTON.

Mylord, úgy néztük, itt találkozunk.

HENRIK KIRÁLY.

De megígérte, hogy hozzátok áll?

ACTON.

Ilyes leveleit Kentből vevénk.

(*A rochesteri püspök jön.*)

ROCHESTER.

Hol van királyom? Felségednek üdv!
Uram, faggattam némely lázadót

És mindnyájuk között köz szóbeszéd,
 Hahogy e helyre nem másért jövének,
 Mint itt bevárni bátor fővezérük',
 A jó Lord Cobhamet — így tisztelik.
 Ebből, uram, felséged is belátja,
 Hogy árulása nyilvános, mit eddig
 Hízeltedése mázával takart be.

HENRIK KIRÁLY.

Király-voltomra esküt tettem volna,
 — Hitén kívül, mit elnéztem neki —
 Hogy nincs e földön hűbb alattvaló.

ROCHESTER.

Az is csalás volt csak, felséges úr.
 Azért is felségednek tetszenék
 Kezével szentesíteni e parancsot,
 Mely kényszeríti megjelenni őt
 És választ adni a törvény nevében.

HENRIK KIRÁLY.

Nem ezt csupán, de fölhatalmazást
 E hírhedt árulót tetszés szerint
 Fölhajtani, elfogni, elítélni.

ROCHESTER.

Meglesz, királyom, haladék nekül.

(*Magában.*)

No, Lord Cobham, most a kezembe' vagy
 S be kell végezned gyűlölt étedet! (*El.*)

HENRIK KIRÁLY.

Úgy nézem, megjő a vaskor megint,
 Miről tudós költők gyakorta szóltak;

Mikor hiteveszetté lett egészben
A szó, a szem, az ünnepélyes eskű.
Így kéne lenni: ha a hányszor esküdt
— S mi kedvesen csendült e nyelv zenéje! —
Ha jó baráti arczczal néze rám,
Csak álnokság volt, Isten tudja hogy!

(Cobham jön.)

COBHAM.

Hosszú élet s dicsőség én uramnak!

HENRIK KIRÁLY.

Gonosz! te még dicsőséget kívánsz,
Mikor lelkedben nincs más árulásnál?
Magam ejtlek foglyul, hűtlen lovag,
Országom ellen felségárulásért.

COBHAM.

Árulásért, uram? tévedni tetszik;
Vagy úgy remélem, tréfaszó csupán.

HENRIK KIRÁLY.

Nyakad mindjárt megérzi, mily komoly.
Hogy mersz színünk elébe lépni, tudván,
Hogy minket megbántál ily szörnyű mód'?
De nálad ez már megszokott csalás
S mivel látod, törekvésed hiú volt,
Eljösszsz, hogy ez vagy az mentség mezével
Magad kitudd ez összeesküvésből.

COBHAM.

Össz'esküvésről nem tudok, mylord.

HENRIK KIRÁLY.

Itt a bizonyság rája, hogy hazudsz
Isméred ezeket? tanácskozái
Velük s ígérted, hogy velük csatázol?

COBHAM.

Beszéljenek, urak, nem egy, de mind.
Kegyet nem kérek. Szólottunk mi együtt
Vagy írtam bátorító levelet?
Vagy legparányibb részt tüzeltem-é
Újfent ez átkos lázadásokat?
Csak rajta, a mit mondhatnak, nem érint.

MURLEY.

Ki és be, alkalmatosság szerint, én kegyelmedet
nem ismerem.

HENRIK KIRÁLY.

Nem! nem mondád, hogy Oldcastle is olyas,
Kivel találkozót terveztetek?

MURLEY.

Való, mondtam, de mi volt rá az ok?
Hát csak hallottam róla ezt a hírt.

HENRIK KIRÁLY.

S ennél nyomósb bizonyság semmi sem volt?

ACTON.

Holtom előtt maradjon tiszta lelke.
Nem volt reá ok, meg kell vallanom,
Csak közbeszéd, vádolnunk ezt a lordot
S látom most, hogy tisztára csak mese.

HENRIK KIRÁLY.

Annál czudarabb volt bemártani,
Igen-nemmel, tudván, hogy nem bűnös.

COBHAM.

Hadd nyujtsam által felségednek ezt,
Szóljon hűségemért; olvassa pontjait
S éltem-holtom fölött ítéljen ez.

HENRIK KIRÁLY.

Cambridge gróf, Scroope és Grey, megvesztegetve
A Károly frank király ígéretével
Vagy elrabolják trónom' vagy titokban
Orgyilkosul megölnék! Ez lehet?

COBHAM.

Ez a terv s rajta a kezük, mylord,
Külön-külön aláírták az írást.

HENRIK KIRÁLY.

Óh soh'sem hallott, mit hálátalanság!
Kiket szívem szívébe ölelék,
Elsők keresztüldöfni keblemet!
Cobham, bocsáss meg, véték ellened,
De élek addig, hogy jóvátegyem.
Találkozójuk hát olyan közel van?
Találkozunk, de nem kedvük szerint,
Ha Isten megsegít! E pártütőkkel el,
A harcz törvénye rajtuk! Te szabad vagy,
Királyod és hazád barátja, az vagy.

(*Henrik király és Cobham el.*)

MURLEY.

Ha több, ha kevesebb, minő világ ez?
Maradtam voln' szépen jobbágyi sorban,
Lovagságom nagyon drágába' van;
Kegyelmednek köszönöm, Sir Roger.

ACTON.

Késő nagyon, hogy ezt jóvátegyük,
Kérlek, Murley, ne nyomj még ezzel is.

HUNTINGTON.

Előre hát, mit van még tennetek?

MURLEY.

Ki-be, dibdabság, alkalom szerint!
Ha úgy siet, én átadom helyem'.

HUNTINGTON.

De csak foglalja el, lovag uram.

MURLEY.

Előljárómnak szívesen od'adnám.

(Mind el.)

HARMADIK SZIN.

Kent. Udvar Lord Cobham háza előtt.

(A rochesteri püspök, az őt-kikötő parancsnoka, Cromer, Lady Cobham és kísérők jönnek.)

ROCHESTER.

Ha mondom, asszonyom, az nem lehet.
Kell tudnia, hogy hol van ő s kegyelmed
Rejtette el valami titkos helyre.

LADY COBHAM.

Higgyen nekem, mylord, úgy üdvözüljek,
Hogy férjem uram hol van, nem tudom.

ROCHESTER.

Csak rajta, no ! kegyelmed is eretnek
S a kárpád vallomást csikar ki majd,
Ha a szép szóra nem hajt, asszonyom.

LADY COBHAM.

Az én uram talpig nemes lovag
S rejtőzni egy tettéért sincs oka,
Miről hallottam ; hát ne sértegetse.

ROCHESTER.

Kegyelmed férje félelmes eretnek,
Isten-, király- s hazának árulója ;
Azért Cromer mester, Kentnek sheriffje,
Parancsolom, hogy őriztesse őt
S vétesse zár alá minden javát a
Király nevében ; többet bé se lépjen,
A köntösét se vigye innen el :
Im teljhatalma rája a királytól.

PARANCSNOK.

Jó, püspök úr, fékezze meg haragját
A ladyvel szemben.

ROCHESTER.

Hát vallja be,
Hol bujkál Sir John Oldcastle, a férje,

PARANCSNOK.

Becsületem' s éltém' tenném reá,
Hogy e szegény úrasszony mit se tud

S ártatlan férje minden tettiben,
Ha ugyan tett valami rosszat az.

ROCHESTER.

Ha tett, parancsnok úr? Parancsolom, hogy
Az öt-kikötőt, min kegyelmed úr,
Jól őriztesse, hogy meg ne szökjék.
Sheriff, mutassa a király parancsát.

PARANCSNOK.

Aggódok a nemes lovag miatt.

ROCHESTER.

Bátorság! itt jó; tegyék tisztüket.
(*Cobham és Harpool jönnek.*)

COBHAM.

Harpool, minő dolog készül ihol?
Mit akar itt a püspök s a sheriff?
Félek, hogy megjöttünk vészes leszen;
Bár ne siettünk voln' Cobhamba így.

HARPOOL.

Csak bátorság, mylord; ha ellenségek, majd nyakon csípjük őket; ha jó barátok, Isten hozta.

CROMER.

Sir John Oldcastle, Cobham lordja, a király nevében elfogom kegyelmedet felségárulásért.

COBHAM.

Árulásért, Cromer mester!

HARPOOL.

Árulásért, sheriff mester! miféle árulásért!

COBHAM.

Harpool, békén maradj, parancsolom.
Sheriff mester, árulásért fog el?

ROCHESTER.

Felségsértésért, áruló, eretnek.

COBHAM.

Arczába vissza, ki annak nevez!
Nemes ember vagyok és oly hűséges
Ő felségéhez, mily bősz ellenem vagy.
Majd a király áll jót hű tettemért,
Mit szent felségéért imént tevék.

ROCHESTER.

Hogy mi vagy, a király keze bizonyság;
Parancsnok úr, mutassa.

COBHAM.

Jézus óvjon!

Hát álnoksága így elhajthatá
Kedélyének királyi hajlamát,
Egy tollvonással elveszejtve hívét?
De jó, hisz' ez előbb kelt, távollétem
S kegyelmed rosszasága volt segítő.
Azóta én oly hűséget mutattam,
Mint egy csuhás sem, a ki vádol engem.
Vigyenek a felség elébe, ha
El nem bocsát, tegyék a leggonoszbát.

ROCHESTER.

Szíves szolgálattal nem tartozunk
Eretneknek, hitlennek, árulónak.

Király keze adott rá teljhatalmat,
 Ki már el is indult Frankhon felé
 S Southamptonban pihen ma éjszaka.

HARPOOL.

(*Magában*)

Hej, ha te meg én volnánk innen vagy húsz mér-
 földnyire Salisbury síkján! Veszítsem el a fejemet, ha
 te még egyszer ide hozhatnád a magadét.

COBHAM.

Az öt-kikötő parancsnoka és Rochester nagyuram,
 kegyelmetek együtt vannak fölhatalmazva; legyenek
 annyi kegyelemmel, hogy saját költségemre vigyenek
 a királyhoz.

ROCHESTER.

Hogy Southamptonba?

COBHAM.

Oda, jó mylord.

S ha ő nem old föl minden bűn alól,
 Össz'esküvésnek minden gyanújától,
 Kezeskedvén értem fejedelmi szóval,
 Kegyelmet nem kérek, de szörnyű kínzást.
 Vigyenek, küldjenek oda, mylord;
 Parancsnok úr, sheriff, kérjék meg értem.

(*Mindkettő kér érte.*)

Jójj, lady — nem, jójj, édes, feleségem,
 Egy bút ne rakj a másiknak nyakára.
 Elég keserv a hamis vád, mikor
 Az ember önmagát se védheti;
 Hű részvevő könnyekkel hát ne bántsál
 Férdjed szívét, a mely vérzik térted.

Vigasztalódj. Az Isten megsegíti,
A kik erősen bíznak benne végig.
Jó hitvesem, ha a Towerbe zárnak,
Londonba, a húgod házába menj;
Közel ha vagy, az jól esik nekem.
Egyetlen vígaszom lelkembe' nyugszik,
Hogy árulás ott gondolatba' sincs.
Csak evangyéliomi hitem az
Oka minden bajnak, mit szenvedek.

LADY COBHAM.

Óh jó uram, mi történik velünk?
Kegyelled a Towerbe, engem innen
Kiűznek s mindenünk, még min ruhánk is,
Mind zár alá jut a király javára?

HARPOOL.

Békén, jó asszonyom, rossz jóra válik;
És hogyha nem, hát végünk mindhalálíg.

ROCHESTER.

Ne többet! bárha angyal szólna érte,
Szent Péter fölszentelt kulcsára eskem,
Előbb börtönbe jut, aztán bitóra.

CROMER.

Bocsánatával, nincs jogunk az asszonyt
Elfogni.

ROCHESTER.

Nem; csak vessétek ki innen,
Amint van, úgy; ez a Towerbe megy
Erős őrizettel, hogy el ne szökjék.

LADY COBHAM.

Isten fizesse meg, vérszomjas ember!

COBHAM.

Rochester nagyuram, hát nem lehet?
Gyűlöletét mivel sarkaltam úgy,
Hogy föllebezniem nem hágy a királyhoz?

ROCHESTER.

Nem én bosszúm, a szent egyház hatalma
Nem ad kegyet hamis eretnekeknek.

COBHAM.

Kegyelmed bosszúja, nem a közérdek,
Az sújt így rám; az végzi éltém' is be.

HARPOOL.

(Magában.)

Hej, hogyha rájeshethetnék amúgy a
Püspökre, mint idézőjére egyszer!

CROMER.

Mylord, egy kérést mindnyájunk nevében:
E régi szolga hadd kísérje a
Towerbe is gazdája ő kegyelmét.

ROCHESTER.

E vén bünfészek, ez eretnek, ez,
Ki egyházunk fegyelmét megveti
S megéteté az írást emberemmel!
Hej, vén lator, újmódi rossz eretnek,
Ne kért voln' a király kendnek kegyelmet,
Tűzön süllhetne, hitlen aggszakáll.

HARPOOL.

Az áldóját, püspök uram, kegyelmed rosszul bánik velem ; nem vagyok én se eretnek, se puritán, ha' a régi egyházból való. Szoktam én esküdözni, sört inni, lányt csókolni, misére járni, böjtben halat enni, pénteken kalácson meg boron, gyümölcsön meg zöldségen böjtölni ; a régi bűneimet Húsvét előtt meggyónni, Pünkösd előtt meg újra kezdeni.

CROMER.

Bolondos, tréfás, vig ficzkó, uram.

HARPOOL.

Ily ficzkó illik a püspökhöz épen.

ROCHESTER.

Isten bocsássa meg, megengedek :
Gazdáját a Towerbe hadd kövesse,
Keresztény voltom jót kíván lelkének.

COBHAM.

Úr áldja lelkem' meg ily szeretettel !

ROCHESTER.

El a Towerbe s alkalmam ha lesz,
Kivallatom majd a pontok felől.
Parancsnok úr, tegye meg rendelését
S a sheriff is tisztét.

PARANCSNOK.

Igen, mylord.

(A parancsnok, Cromer és Lord Cobham el.

Az idéző jön Lord Cobham házából, könyveket cipelve.)

ROCHESTER.

Te mit hozol? eretnek könyveket?

IDÉZŐ.

Igen, mylord, egyetlen deák könyv sincs bennük, még a Miasszonyunk zsoltároskönyve sem. Itt van a Biblia, az Új-Testamentum, a Zsoltárok versekben, «A beteg ember üdvössége», a «Vigasság kincse», mind angolul; még a kalendárium is csak angolul van.

ROCHESTER.

Csak el velük, csak vedd a tűzbe, Clun;
Pihá! mi újmódi eretnekek.
Mind angolul! égesd el, Clun, hamar.

HARPOOL.

Ne még, idéző, a kend felelősségére; van még nekem itt több angol könyvem is, nagyuram, a miket nem adnék a kegyelmed püspökségéért: «Hamptoni Bewis», «Owleglass», «A barát és a fiú», «Rumming Elinor», «Robin Hood» meg más széphistóriák. Ha megégeti kend, erre a húsra mondom, megítatom kenddel a hamvukat Szent Margit-sörben.

(*A rochesteri püspök, Lady Cobham, Harpool és az idéző el.*)

NEGVEDIK SZÍN.

A Tower tornácza.

(A rochesteri püspök jön kíséretével.)

I. SZOLGA.

Parancsol nagyságod, hogy itt maradjunk
Vagy jöjjünk délután lordságodért?

ROCHESTER.

Kik ide a Towerbe hoztatok,
Mehettek vissza a kapus lakába
És hogyha rátok még szükség leszen,
Elküldöm majd az őrt, hogy hívjon el.
De megmondom, hogy a városba be
Ne menjete, háthogyha kellett majd.

2. SZOLGA.

Itt várunk nagyságodra majd kívül.

3. SZOLGA.

Jöszte, még megihatunk egy itcze bort Barkingnál
a Rózsában s egy óra alatt visszatérhetünk, a mielőtt
ő jönne.

I. SZOLGA.

De sietnünk kell.

3. SZOLGA.

Előre hát.

(Elmennek.)

ROCHESTER.

Hej, hadnagy uram!

(A Tower hadnagya jön.)

HADNAGY.

Ki szól idekinn ?

ROCHESTER.

Jó barát.

HADNAGY.

Rochester lord! Köszöntöm, nagyuram.

ROCHESTER.

Sir, teljhatalmam itt a nagytanácstól,
 Hogy Sir John Oldcastle-lal szólhassak itt,
 Fontos beszélgetésem lesz vele.

HADNAGY.

Hej, Sir John!

HARPOOL.

(Kívül.)

Ki hívja ki ?

HADNAGY.

Mondd Sir Johnnak, Harpool, mylord Rochester
 A nagytanácstól jött beszélni véle.
 Kegyelmednek gyanú nélkül lehet,
 Mint senkinek se Angliába', mert
 Úgy hallom, lordságod juttatta eddig.

ROCHESTER.

Én hát, uram
 És biztosítom róla, meg se bántam.

(Lord Cobham és Harpool jönnek.)

Most, hadnagy úr, kérem, hagyjon magunkra,
 Beszélnem kell Sir Johnnal egy kicsit.

HADNAGY.

Mylord, szivessen.

(*A hadnagy el.*)

HARPOOL.

(*Titkosan.*)

Hallja most, uram
S az alkalommal éljen most, amíg tart,
Éltem rá, hogy megszökhetik, mylord.

COBHAM.

Elég, ha mondom ; csitt, míg észre nem vesz.

ROCHESTER.

Sir John, a nagytanács kérdezteti,
Hogy tévedését visszavonja-e?

COBHAM.

Rochester nagyuram, a jó tanácsra
Hibám' belátom ; ám megértsen engem :
Nem a hitbéli tévedésre értem,
Hibám az, hogy szolgálatára álltam.
S ezért lordságodnak kérés nélkül
Segíteni kell, hogy elszökhessem innen.

ROCHESTER.

Mit vélsz, eretnek ?
Kezet emelni mersz tisztos magamra ?

COBHAM.

Dehogy ! ezer fontért se bántanám.

HARPOOL.

Csak a kegyelmed felső ruháját vesszük kölcsön egy kicsinyég; hanem szó se több! csend, mert a gyermekek fölébrednek. Így ni, húzza föl, aztán induljon, mylord; az ólomtetőre néző ablak eléggé biztos. A mi meg kegyelmedet nézi, majd jól megkötözöm itt a belső kamrában.

(A püspököt a Towerbe hurczolja és visszatér.)

COBHAM.

A kezdet jó, az Isten is velünk;
Szükség ha nyom, lám, váltjuk a mezünk'.

(Fölveszi a püspök palástját.)

A rochesteri püspök szolgálói visszajönnek.)

1. SZOLGA.

Csodálom, urunk oly soká marad.

2. SZOLGA.

Éltemre, küldött már bizonynyal értünk.

3. SZOLGA.

Ép' jókor érkezünk, ihol jön ő.

HARPOOL.

Könyörgök, jó Rochester nagyuram,
Gazdám uramhoz hogy legyen kegyelmes.

COBHAM.

A belső kamrák forrók és szűkek,
Itt a Towerben más a levegő.

HARPOOL.

Kemény az ő sora, mylord.

(Tütkön.)

Amíg kegyelmességed kijut épen a Towerből, addig hegyibük megyek; azalatt az idő alatt kegyelmed messze jár már. Islington mellett várja be érkezésem; oda hozom mindjárt úrasszonyomat is lovakkal.

COBHAM.

Eredj uradhoz vissza, jó legény
S adj jó tanácsot néki.

HARPOOL.

No, jó Rochester nagyuram, majd elviszem én kegyelmedet St.-Albansba az erdőn keresztül, jótállok érte.

COBHAM.

Odébb, nyomorult!

HARPOOL.

Érjek csak ki a Tower küszöbén,
Ezt így el nem viszi!
(Kardot ránt.)

COBHAM.

Botot ide, botot!

I. SZOLGA.

Gyilkos, gyilkos, gyilkos!

2. SZOLGA.

Le véle!

HARPOOL.

Ki innen, gyáva söpredék!

(Cobham elmenekül.)

(A Tower hadnagya jön örökökkel.)

HADNAGY.

Ki az a vakmerő, ki itt a Tower
Tornáczában kardot ragadni mer?

I. SZOLGA.

E gaz, a Sir John Oldcastle embere,
Uram megölte majd'.

HADNAGY.

Fogjátok el!

HARPOOL.

Odébb innen, ha kedves bőrtök!

ROCHESTER.

(Bennt.)

Hej, hadnagy úr, segítség, hej, segítség!

HADNAGY.

Ki az bennt? Életemre, a Towerben
Ily árulás! Nézd meg, ki hív amott?

(Egy ör el.)

Az ör visszatér a megkötözött rochesteri püspökkel.)

HADNAGY.

Palást nélkül, Rochester nagyuram?

HARPOOL.

Itt látom a munkámat: sikerült,
De most itt az idő megugrani.

(Harpool el.)

HADNAGY.

Mért oly dúltarczú és rémült kegyelmed?

ROCHESTER.

Oldcastle, az áruló, az emberével,
Amint vele beszéltem itt hagyott,
Rám tör, megköt s mint látja, megrabol
S ott hagyván engem a belső szobában,
Igy áll odébb.

I. SZOLGA.

Én meg —

HADNAGY.

S azt mondjátok, hogy Lord Cobham legénye
Rátok tört, mintha meggyilkolna tán?

I. SZOLGA.

Úgy tett bizony.

ROCHESTER.

Uráért tette csak s az áruló
A zűrzavarban addig megszökött.

HADNAGY.

Hát Harpool hol van?

2. SZOLGA.

Itt volt az imént.

HADNAGY.

Ki tudja, hol?

2. SZOLGA.

Megugrott mind a kettő.

HADNAGY.

Hát így esett, hogy innen elszökött.
Örülök, hogy kegyelmed a tanúm rá,
Különben engem nyomna a gyanú,
Hogy a dologban én megegyezék.

ROCHESTER.

Jövel.

Sebes-sietve kergessük nyomát.
A kikötő-őrtől el nem szökik tán ;
Közhírré teszszük Angliába' mind,
Kergessék a gonosz eretneket.

(Mind el.)

ÖTÖDIK FELVONÁS.

ELSŐ SZIN.

Terem Lord Cobham házában Kentben.
(Cambridge, Scroope és Grey jönnek. Asztal köré ülnek ;
Henrik király, Suffolk és más urak az ajtó mögött hall-
gatódznak.)

CAMBRIDGE.

Hitem szerint, a Scroope tanácsa jó ;
A méreg lesz alkalmas szer csupán
S legbiztosabb eltenni őt utunkból.

GREY.

Am kétséget támaszt a végrehajtás :
Henrik tapasztalt s Cambridge gróf, azért én
Ez ösvényt alkalmasnak nem találom.

SCROOPE.

Hogy vélik hát ? Én hálótársa volnék
S éjjel gyanú nélkül alszom vele.
Hát merjem néma órában, mikor
Alom pecsétli a világ szemét le,
Ágyában szúrni le ? hogy teszik ezt ?

CAMBRIDGE.

Kegyelmed biztonsága óva nincs így
S ha fölfedik, mi történik velünk ?

Tudják jól, hogy ma kész hajóra szállni
 — Ha kedvező a szél — Frankföld felé;
 Ha most útközben, ép' hogy vízre száll,
 Megeshetnék, felséges volna így.

GREY.

Jó, még egyet mondok, ha tetszenék.
 Tanácsülésbe hívom őt e nyomban,
 Okul adván oly fontos dolgokat,
 Mi felséges személyét megkívánja
 S tanácstermében végezzünk vele.

CAMBRIDGE.

Csitt, alkalmasnak én egyet se látok.
 Csodálom, Lord Cobham hol késik így;
 Az ő tanácsa kéne most nekünk.

(A kirdly és az urak előlépnek.)

SCROOPE.

Ej, hát fölállunk s mitsem végezzünk?

HENRIK KIRÁLY.

Valóban szégyen volna; üljetek le
 S fogadjátok tanácsom' erre nézvést.
 Ha még nincs út-mód a királyt megölni,
 Lássátok, hogy lehetnék hasznotokra.
 A Scroope méregje nem jelent sokat;
 De hogy ő hálótársa a királynak
 S gyanutlanul aludhat keble mellett,
 Hitem szerint oly út, mely célra visz:
 Hamis barátok sokra képesek
 S a néma éj az árulás barátja.
 Mit Cambridge mondott, hogy útközbe' vagy
 Midőn hajóra száll Frankföld felé,

Akkor megölni, az se nyom sokat
S kissé kétséges is.
De legjobban Lord Grey találta el,
Gyűlésbe hívni a királyt s leszúrni,
Mint Cæsart legdrágább baráti közt.
Mondjátok, óh becsület fattyjai,
Minő jóságomért irántatok
Lesztek királyotoknak árulói,
A franknak elrabolván Harry éltét?

MIND.

Kegyelem, nagy királyúr!

HENRIK KIRÁLY.

Ha! nektek kegyelem! bűn voln' az is.
Halálba vélük, rászolgáltanak
S e gazságért Frankhon bőven fizet,
Ha majdan sarkunk a mellén tipor.
Szabadulásunkért az Úrnak hála!
És Isten után, Lord Cobham, tenéked,
Te tiszta tüköre a nemességnek!

(*Mind el.*)

MÁSODIK SZIN.

Országút, közel Saint-Albanshoz.
(Sir John és Doll jönnek.)

SIR JOHN.

Jöszte, Doll, jöszte, vígan lánykám. Adj' Isten, Kent,
mi nem összevalók vagyunk. Vígan, lány; jere, me-
gyünk Lancashirebe; ott kell nekünk azokat a koro-
násokat elcsípnünk.

DOLL.

Hogyan, hát egy cseppig elverte az aranyat, a mije a minap volt?

SIR JOHN.

Óda van, Doll, oda; elrepült, elvertük, eltünt. Az ördög, a bor meg a koczka mind megemésztette.

DOLL.

Ott hagyhatott volna engem Kentben, ha ilyen jól el van látva.

SIR JOHN.

Nem, Doll, nem; Kent nagyon meleg, Doll, Kent nagyon meleg. A wrothami szélkakas nem fog többé kukorékolni; megkoppasztották, oda van már minden tolla; én czibáltam ki, háromszor is meg van koppasztva; megvedlett az már, lány, megvedlett.

DOLL.

Inkább szolgálatba mennék megest; az öreg Harpool gazda azt mondta, be tud egy asszonysághoz szerezni.

SIR JOHN.

Békesség, Doll, békesség. Jöszte, te bohó lány, hiszen én tisztességes asszonyt akarok belőled csinálni; Lancashirebe fogunk menni barátaink közé s az az igazság, hogy feleségül veszek. Csak egy kis pénzmag kell nekünk és lesz pénzünk, jótálok érte neked. Megállj, ki jön ott? Valami bitang irlandi, agyonütött egy embert és most kifosztja. Állj csak csendesen Doll; hadd lássuk a végét.

(Egy irlandi jön holt gazdájával. A földre teszi és kifosztja.)

IRLANDI.

Haj, szegin úr, Sir Richard Lee! Szent Patrikra, sak in kiraboltalak is elvágtaalak nyakadat neked, tied lánczodért, pinzedért és arany gyűrűdért. Bizony Isten, szerettelek tigatedet, de megöltelek tigatedet is fekszed a porban, szegin fiú.

SIR JOHN.

Megállj, ficzkó! ki vagy?

IRLANDI.

Szent Patrikra, uram, sak szegin irlandi, sak szegin vándorlegin.

SIR JOHN.

Ficzkó, ficzkó, te átkozott zshivány vagy; te ölted meg ezt az embert és elrablod, a mije volt. A menykő beléd! add ide, zshivány vagy egy szál szőr nem marad a képeden, beste kurafi irlandi kutyája!

(Kifosztja.)

IRLANDI.

Jaj nekemnek! Szent Patrikra, sak in megöltem övé lánczáért és gyűrűjéért is mos' sak ingem rabolnak meg mindentől. Oda vagyok.

SIR JOHN.

Odébb, te bitang! eredj, ficzkó, takarodj. Jöszte, Doll, az ördög nevet, ha az egyik tolvaj megrabolja a másikat. Jöszte, lány, megyünk Saint-Albansba s újra megépítjük a mi kunyhónkat, jó kis lánykám.

DOLL.

Hej, te csak a régi Sir John maradsz, akármi történik, biz' Isten. *(Mind el.)*

HARMADIK SZIN.

Saint-Albans. Egy fuvaros fogadójának bejárata.
(A fogadós és az irlandi jönnek.)

IRLANDI.

Biz' úgy gazd'uram, in vagyom szegin irlandi, sak nincsen lakás neki, nincsen pinze neki, in ihes vagyom és fázom; jó gazd'uram, adjon valamicske itelt; en ihezem is meghalom.

FOGADÓS.

'stenengem, barátom, nekem nincs szobám, csak azok, a miket a vendégeim számára tartok. A mi az ételt illeti, azt kaphatsz annyit, a mennyi csak van itt s ha meg akarsz hálni a csűrben, van ott jó szalma meg hely bőven.

IRLANDI.

Keszenem, gazd'uram, nagyon szípen.

FOGADÓS.

Hé, Robin!

Robin jön.

ROBIN.

Ki hív?

FOGADÓS.

Vidd ezt a szegény irlandit a csűrbe; eredj, ficzkó.

*(Robin és az irlandi el.
A fuvaros és Kate jönnek.)*

FUVAROS.

Ki van itt? ki néz a lovak után? A teremfáját, szép rend van: a tyúkok ülnek a jászolban és a disznók hevernek az almon. A fene egyen meg mindnyájatokat, ezt a házat is jó rendben tartják, engemuccse.

KATE.

Biz' Isten, Club bácsi, tisztára megfagyok.

FUVAROS.

Eredj, Kate, menj a tűzhöz és melegedj. Lovász! John!

FOGADÓS.

Hogymint, Club bácsi? Isten hozta Saint-Albansban. Hogy vannak a barátaink Lancashireben?

(A lovász jön.)

FUVAROS.

Jól, Istennek hála. No John, mit csinál Tom? hol van?

LOVÁSZ.

Tom elment innen; ott van most a Három ló-abraknál Stony-Stratfordban. Mit csinál a vén fekete Dick?

FUVAROS.

A teremfáját, a vén fekete majd ott hagyta a fogát Brick-hill-lanenél. Üsse meg a menykő! olyan veszedett vihar soh'se volt több.

LOVÁSZ.

A teremfáját! A zshivány! egy fél vékával több borsót meg zabot kell kapnia, úgy legyenek John, a

lovász ; mindig derék dög volt, mióta csak szeke-
ret húz.

FUVAROS.

Engemucscse, okosan, öreg Jack ; te csak a régi
jó fiú vagy.

LOVÁSZ.

Jőjjön, Club bácsi, tegyen le, tegyen le és jőjjön
vacsorálni. (*Mind el.*)

NEGYEDIK SZIN.

Ugyanott. Szoba a fuvaros fogadójában.
(A fogadós, Lord Cobham és Harpool jönnek.)

FOGADÓS.

Isten hozta e házban, sir, a mi csak van itt, teljes
szívből adom ; csak attól félek, a kegyelmed lakása a
lehető legrosszabb lesz. Csak két ágyam van és mind
a kettő egyazon szobában és a fuvaros meg a lánya
alszanak az egyikben s kegyelmednek meg a felesé-
gének a másikban kell hálnia.

COBHAM.

Barátom, nagy igényem énnem nincs ;
Feleségem fáradt s pihenni vágy,
Mert jó darab utat tettünk ma meg ;
Be kell érünk azzal, a mije van.

FOGADÓS.

De nem tudok mit csinálni a kegyelmed legényével.

HARPOOL.

Hogyhogy ? nincs üres szobád a házadban a szá-
mómra ?

FOGADÓS.

Agyam se, igazán. Imént jött ide egy szegény
irlandi és a csűrbe szállásoltam el, ott van jó szalma,
máskép semmije se volna.

HARPOOL.

Jól van, kedves fogadósom, arra kérlek, keríts ne-
kem egy pár tiszta ágyruhát és majd megszálok vele.

FOGADÓS.

Isten engem, kapsz egy pár jó kender ágyneműt,
a min még senki sem hált. Jöszte.

(Mind el.)

ÖTÖDIK SZIN.

Ugyanott. Utcza.

(A mayor, a poroszló és az őrség jönnek.)

MAYOR.

Nos? átkutattátok a várost?

POROSZLÓ.

Az egész várost, uram; egyetlen ház se maradt
megnézetlenül, a melyben lakást tartanak.

MAYOR.

Világos, Lord Rochester tévedett,
Sir John Oldcastleról téves hírt kapott vagy
Ha erre jött, a városból kiment;
A nyomozásból meg nem szökhetett voln'.

POROSZLÓ.

S egész éjjel járt kívül titkos őrség;
 Szálló idegen nincsen ismeretlen
 A városban; csupán egy vig papocska,
 Ágyban találtuk egy friss kis leánynyal
 — Ott az Ollóban — úgy mond: hitvese.
 A fogadóst előparancsolánk
 Holnap reggelre.

MAYOR.

Mit véltek most a legjobbnak?

POROSZLÓ.

Lelkemre, mayor uram, van még egy pár magányos ház a hidon túl meg egy kis fogadó, a hol fuvarosok szoktak megszállani; hanem biztosra veszem, hogy ő nem fog oda szállni; azonban át akarjuk kutatni annak okáért is, mert mult éjszaka híradás jött a városból valami írlandi felől, a ki gyilkosságot követett el, a minek meg kell találunk a nyomát.

MAYOR.

Jertek hát, kérlek s jól vigyázzatok.
 (Mind el.)

HATODIK SZIN.

Ugyanott. A fuvaros fogadója előtt.
 (Az őrség jön.)

I. ŐR.

Előbb vegyük körül a házat, mielőtt átkutatnánk.

2. ŐR.

Helyesen; minden ember külön helyet foglaljon el.

*(Lárma kívül: Fogd meg, fogd meg, üssétek le, csak neki!
A mayor és a poroszló jönnek az irlandival, ki Harpool ruhájában van.)*

POROSZLÓ.

Ide, kend czudar eretnekje, mondja meg, hová lett a gazdája?

IRLANDI.

Micsoda gazda neki?

MAYOR.

Micsoda gazda neki, kend kétszínű lázadó? Itt ugyan nem használ a kend mentegetődzése.

IRLANDI.

Szent Patrikuccse, nekemnek nincs gazda.

POROSZLÓ.

Hol van Lord Cobham, Sir John Oldcastle, aki titokban megszökött a Towerből?

IRLANDI.

Micsoda Lord Cobham?

MAYOR.

Kend köntörfalaz, de nem ér az semmit; majd kínpadra kerül kend, az majd kivallatja, hol van a főeretnek. Jere, kössétek meg jól.

IRLANDI.

Jaj nekemnek, jaj nekemnek, vigem van?

POROSZLÓ.

Jaj nekemnek? kend ravasz zshivány!

(*Mind el.*)

HETEDIK SZÍN.

Ugyanott. A fogadó udvara.

(Lord Cobham jön hálóköntösben.)

COBHAM.

Harpool, különös lármát hallok én
A ház körül. Isten legyen velünk,
Félek, hogy űznek. Nos, Harpool?

HARPOOL.

(*A csürrből.*)

Ki hív?

COBHAM.

Én. Nem hallottál zajt a ház körül?

HARPOOL.

(*A csürrből.*)

Dehogy nem. Menykőt! nem találok a
Nadrágom'. E zshivány ir, a ki éjjel
Velem aludt, ellopta a ruhám'
S csak egy férges köpenyt hagyott meg egy
Pár faczipőt. Keljen föl, sir s ha még
A fuvaros és lánya alszanak,
Cseréljenek ruhát, mint vélem tették
És rajt', — hogy küntt legyünk.

(*Lord Cobham el.*)

NYOLCZADIK SZIN.

Ugyanott.

(Kis ideig láрма a ház körül. Aztán Harpool jön az irlandi ruhájában; a st.-albansi mayor, a poroszló és az őrség szembejön vele.)

POROSZLÓ.

Alljatok zárt sorba, itt jön az irlandi, a ki gyilkosságot követett el; minden jel szerint ez az.

MAYOR.

S észrevette, hogy körülveszik a házat, szökni akart. Megállj, ficzkó!

HARPOOL.

Ki vagy te, hogy megállítsz engem?

POROSZLÓ.

En törvényszolga vagyok s egy irlandit jöttem keresni, olyan bitangot, mint te vagy, a ki a mult éjszaka megölt egy embert az országúton.

HARPOOL.

A menykőbe is, poroszló, bolond vagy? hát irlandi vagyok én?

MAYOR.

Irré teszünk, ficzkó s csak úgy megyünk el. Fogjátok jól meg.

POROSZLÓ.

Tartsátok erősen. Hej, te gyilkos gazember!
(Lord és Lady Cobham jönnek a fuvaros és lánya ruhájában.)

COBHAM.

Hát ezek a lovászok álló naphosszat alszanak?
Jó reggelt, jó reggelt. Jere, lány, jere. Befogni, be-
fogni! Isten bizony, szép két napunk van, mi?

POROSZLÓ.

Hová mennek ezek?

MAYOR.

Eh, valami lancashirei fuvaros; mehetnek.

COBHAM.

Hát nem nyit senki sem kaput? No jőjj
Az ólba, nézzünk állatink után.

(*Lord és Lady Cobham el.*)

FUVAROS.

(*Belülről.*)

Fogadós! Hej, lovász! A pokolba, micsoda czudar
inasnépség ez. Az ördög vinné el a disznóólat a ház
végebe, tele van tőle a ház bolhával. Lovász, lovász!

(*A lovász jön.*)

LOVÁSZ.

Ki hív? mit akar kendtek.

FUVAROS.

(*Belülről.*)

Menykőt! a vendéget itt megrabolják?
Lopók, bitangok, latrok szállnak itt, hé?
Ellopták a ruháinkat. Lovász!

LOVÁSZ.

A marhadög essen belétek, micsoda lármát csaptok!

(*A fogadós jön.*)

FOGADÓS.

Mi az? mit akar a fuvaros? Hadd lám.

LOVÁSZ.

Aszongya, hogy az ember meg az asszony, akik velük aludtak, ellopták a ruhájukat.

FOGADÓS.

Hogyan, már fönnvannak az idegen emberek, a kik tegnap este jöttek?

POROSZLÓ.

Hogyan, fogadós barátom, ilyen korán talpon?

FOGADÓS.

Nini, a mayor úr meg a biztos úr!

MAYOR.

Némely gyanús személyt jöttünk keresni
S kit megtaláltunk, jól meg is ragadtuk.

(A fuvaros és Kate jönnek Lord és Lady Cobham ruhájában.)

POROSZLÓ.

Ki jön itt?

FUVAROS.

Ki jön itt? a menykő csapja meg! «Kend kiabál» — aszongyák; vigyen el a manó, ha még belépek a kelmed házába! kelmed hozzánk szállásol egy embert meg a feleségét, azok meg usgyé el a mi ruhánkkal és itt hagyják nekünk ezt a maskarát. — Jere, Kate, jere csak ide; jól ki vagy csinositva, engemuccse.

MAYOR.

Fogadós barátom, ismeri kelmed ezt az embert?

FOGADÓS.

Igen, mayor uram, jót állok érte szívesen. No, Club szomszéd, hogy illik ez a jószág?

KATE.

No, ördögös egy holmi, nem tudom a fejembe rakni ezt a figura főkött.

MAYOR.

Hogy volt öltözve az a férfi s asszony?

FOGADÓS.

Egy férfi s asszony jött hozzám az éjjel,
Jómódú népségnek becsültem őket
S ez emberekkel tettem egy szobába,
Úgy látszik szemtelen' ruhát cseréltek
S odébb álltak hajnal hasadtakor.

MAYOR.

Az áruló Oldcastle tette ezt,
Megugrott. Üssetek nyomába zajt
S a pártütő szolgáját zár alá.
Adj' Isten fogadós.

(A mayor el.)

FUVÁROS.

Jer, Owdham Kate, takarosán ki vagy.

KATE.

Club bácsi, én Ist'uccse, nem tudom, hogy,
Ha engem csak csúfolnak így meg úgy, én
Sírok, biz' Isten.

(Mind el.)

KILENCZEDIK SZIN.

Erdő Saint-Albans mellett.

(Lord és Lady Cobham jönnek álruhában.)

COBHAM.

Szökésünk sikerült. Üljünk le, asszonyom ;
E helyre ösvény nem vezet sehol ;
Pihentessük meg fáradt tagjaink',
Frissüljünk föl, idáig már nem űz
A bős Rochester.

LADY COBHAM.

Úgy de, jó uram,
Földült lelkünk nyugalmat hol talál?
Rossz gondolatok kínnak, melyek
Utát találnak e rongyokba is ;
Ily éji úthoz szokva nem vagyunk,
Kiváltképen gyalog.

COBHAM.

Sehaj, szerelmem ;
Végső szükség jobb választást nem ad
S ha te nem volnál, bár a zord idő
Nagyobbat róna rám, olyan kevésbe
Venném, mint a szelet, a mely reánk fú.
De hogy te szenvedsz, az kettős teher ;

Nem szoktad meg székül a pusztá földet,
 A harmatos füvet se vánkosul
 S az üres levegőt hálósobául.

LADY COBHAM.

Hát mondhatom csapásnak ezt, mikor
 Édes uram megosztja mind e rosszat?
 Mikor kegyelmed itt van, a halál
 Maga is könnyű voln', ha itten érne.
(Egy darab kenyeret és sajtot meg egy kulacsot vesz elő.)
 Előrelátásból lám, mit hozék,
 Magunk' erősíteni; szerény ebéd ez;
 De ha éhséget űz, oly jól esik, mint
 A dús csemegék, melyhez szokva voltunk.

COBHAM.

Köszönd neki, ki ezzel dúsan áldott,
 Mint mindennel, mit földi test kíván!
 Ne vessük meg szegény eledelünk',
 Se mosti helyzetünk'; mi voln' a földön
 Az ég alatt, a mi nem változik?
 Dagály után nem apad a vizár
 S nem áll be a sötét napszálltakor?
 Nem látjuk olykor, az égnek szemét hogy
 Futó felhők csukják be? Mit se alkot
 Gondos természet vágy ügyes művészet,
 Bármily erős, bármily szép, bármily gazdag,
 Mi nem dől romba. Im, jó hitvesem,
 Én minden búm' egy kortyba temetem.
(Iszik.)

LADY COBHAM.

Én is, kegyelmednek vigasztavától
 Fölbátorítva.

COBHAM.

Ég, Harpoolt segítsd még !

Ha újra a püspök karmába hullt
Vagy elfelejti, hol találkozunk ;
Minden dolog között ez volna, mi
Földúlná lelkem újult békejét.

LADY COBHAM.

Uram, ne féljen, oly ravasz s merész ő,
Isten tervünket is véghezviszi.

COBHAM.

Óh óltalmazza, a ki minket védett !
Fáradt szemem nehéz ; korán kelénk
S a tetejébe a megtett nagy út,
Oly szívesen szunnyadnék egy kicsinyt,
Ha tudnám, hogy biztonságban vagyunk.

LADY COBHAM.

Csak bizza rám ; amíg alszik kegyelmed,
Én őrködöm, ne érjen semmi baj.

COBHAM.

Jó hitvesem, sok gondod van miattam.

LADY COBHAM.

Ne bánja azt ;
Kötelességem köt s szerelme hív rá.
Bár volnék képes énekem szavával
Édes dallammal álmodni csálni erre,
De hangulat és képesség hiányzik,
Két ellenző : az félelsből fakad,
Emezt a természet tagadta meg.

De mit beszélek, mily szerrel vegyem meg,
 Mi önként jó. Az álom szende kézzel
 Szemét lezárta. Óh, mi gyors hatalmad,
 Győztes fáradtság, a test érzekin!
 S ép' úgy lopódzol értelmembe is,
 Nehéz fejem' lehajtatod alatta.
 Óvj a gonosztól meg, egeknek atyja!

(*Elalszik.*)

(*Sir Richard Lee jön szolgálival.*)

SIR RICHARD.

Titkos gyilkosság? s az én földemen?
 Kutatni szorgosan; ha megesett,
 E sötét cserjés legjobb hely reá.

(*A szolgál el.*)

(*A szolgál visszatér a holttestet hozva.*)

SZOLGA.

Sir, e merev s kihűlt testet találtuk,
 Több sebbel megcsonkítva gyilkosul.

SIR RICHARD.

Nézd, tán megismered; fordítsd amarra.
 Jaj nekem! a fiam, örökösöm,
 Kit két esztendeje Irlandba küldtem,
 Hogy hadbeli dolgokhoz szokjon ott;
 Hazatérőben volt — így irt nekem —
 S bosszúból olyki vagy pénzét kívánván,
 A vérét vette. Gyászos óra, haj!
 Atkos hely! és százszor pártos szerenc,
 Ki őt megóvtad a golyók tüzetől,
 Védéd az erdei kernek dühétől,
 Hogy élte kincsét itt vetessed el,
 Ihol lágy béke karjai között,

Orgyilkolónak romboló kezével!
S mi legjobban kínozza lelkemet,
Tűrnöm kell a halált, a gyilkolást
S nem tudja senki sem, hogy ki tehette

2. SZOLGA.

Nem úgy, uram; a tettetést megtaláltam.
Im, nézze itt; véres öklükbe fogják
A bűn s halálnak végzetes szerszámát.

SIR RICHARD.

Az ég ítélete, melynek kegyes szeme
Borzadva ily rémtett látványtól,
Érzékeik' nehéz álomba verte,
Míg szörnyű gázságuk napfényre jő.
Ébredjeteek föl, szörnyek, gyilkosok!
És rázzon a hideg, pirulnotok kell,
Ha látjátok hóhér munkátokat.

COBHAM.

Uram, fáradt lelkünket mért zavarja
S nyugalmas álmunkat meg mért töri?

SIR RICHARD.

Sátáni szó! ti még kérkedni tudtok
Jó álmotokkal, szívetekben ily
Gyilkosság terhivel, melynek szava
A menydörgést süketté teszi s fölsír
Az égre, nadragulyánál rémesebben?

LADY COBHAM.

Mi gyilkosság? Ok nélkül bánt kegyelmed.

SIR RICHARD.

Tagadjátok még? nem látjátok ott
 Fiam holttestét, kit megöltetek?
 Sebét látjátok, vére bíborát
 S nem itt találtak-é a tett helyén?
 Avagy nem fogtok kezetekbe kést?
 Hát még ez a kendő se voln' bizonyság,
 Az ártatlan vérről beszennyezett?
 Eme jelek, ha más nem szólna is
 Ti ellentek, a bűnt rátok sűtik.
 Hertfordba velük, ottan most a törvény
 Együtt ül; éltetek felel fiam
 Éltéért.

COBHAM.

Úgy éljünk, mint ártatlanok vagyunk.

SIR RICHARD.

Törvény ítél, ha tévedtünk magunk.
 (*Mind el.*)

TIZEDIK SZÍN.

Saint-Albans.

(A rochesteri püspök, a st.-albansi poroszló Sir Johnnal és Dollal és az irlandi, ki Harpool ruhájában van, jönnek.)

ROCHESTER.

Mi zavaros kavarodásba jöttünk?
 Nincs két órája, hogy kezünkre jött egy,
 Ruhája ir, de a beszéde nem;
 S ihol mást hoznak, ki írül beszél,
 De angol a ruhája; úgy, igen
 S nem más, mint az eretneknek legénye,
 Lord Cobhamé.

IRLANDI.

Isten bizon, nem megvagyom a Lord Cobham
legíne, de vagyom Mack-Shane Ulsterből.

ROCHESTER.

Különben Harpool Kentből; menj, barátom,
Minket be nem csap e tört írás beszéd.

SIR JOHN.

Meghígyje, püspök úr, ha ír, ha angol,
Ha Harpool vagy nem, a törvényre bízom :
De azt tudom képéből és szavából,
Az ifjú Sir Richard Lee gyilkosa ;
Mert épen tetten kaptam rajta, mint
Urát megölte a pénzért, a lánczért,
Az ékszerért, mit tőle elvevék.

ROCHESTER.

Jó. Dolgaink Londonba visszahívnak
S nem kísérhetjük végig ez ügyet,
Amint óhajtjuk; meghagyjuk tehát,

(A poroszlóhoz.)

Utána lásson, hogy vigyék föl a
Hertfordi székhez s véle megy kegyelmed,
Wrothami Sir John s lánya is vele ;
Kegyelmed is vétekben van, miként ez,
Ha nem gyilkolt, papi törvényt szegett.
De mert hogy mégis napvilágra hozta
E gaz gyilkosságot, majd visz magával
Levelet tőlem a törvénybírákhoz,
Hogy nézzék el, mit a törvény megenged.

SIR JOHN.

Kegyelmes uram, köszönöm. (*Mind el.*)

TIZENEGYEDIK SZIN.

Hertford. A törvényszék csarnoka.

(A tömlöcztartó és szolgálja jönnek, Lord Cobhamet vezetvén
vasban.)

TÖMLÖCZTARTÓ.

Elő a foglyot és készítsd az udvart ;

Már jönnek az ülésre a bírák ;

Allasd oda s vezesd elő a többit.

(A szolgálja el.)

COBHAM.

Óh, adj türelmet túrnöm a csapást,

Te, az erények igaz kútfeje !

S ha megvetés, ha vád, hamis tanúság

Tapad bilincsemhez, lenyomni éltem'

A föld porába, erősítsd hitem',

Hogy lélekben föl a felhőkbe szálljak.

*(A tömlöcztartó szolgálja visszajön, Lady Cobhamet és Harpoolt
vezetvén.)*

Itt hitvesem. Óh bú, csak érte fáj

A te sebed, gúnyolnálak különben.

Szegény Harpool, te is tövisben ülsz ?

HARPOOL.

Benn ám, mylord, csak tudnék lenni kint.

LADY COBHAM.

Én jó uram — most még magunk vagyunk

S beszélhetünk — megvalljuk egyszerűn,

Hogy kik vagyunk és elhárítsuk avval

A vádat, mit emeltek ellenünk ?

COBHAM.

Mit érne az? Ha ismernek, szerelmem,
Eretnekségért mérnek ránk halált,
Mert úgy hívják, mit vallunk, a hitet.
Ha meghalunk, vigaszunk az marad,
Lelkünk a ránk fogott büntől szabad.

HARPOOL.

Ej, ej, mylord, Harpool is olyan elszánt,
Halálnál kisebb gondom is nagyobb,
Ha nem az az irigy papzsák ítél.

LADY COBHAM.

Legyen hát úgy, amint az ég akarja.

(A főbíró és a bírák, a st.-albansi mayor, Lord és Lady Powis és Sir Richard Lee jönnek. A főbíró és bírák helyet foglalnak az ítélőszéken.)

FŐBÍRÓ.

Mayor uram, kicsoda az az úr,
A kit kegyelmed elhozott magával?

MAYOR.

Lord Powis, szíves engedelmmel
S a felesége, útban Wales felé,
Múlt éjszaka az én házamba' háltak
S mivel a püspök úr leset reájuk,
Ide kísérték engem szívesen,
Hogy érettük gyanú minket ne érjen.

FŐBÍRÓ.

Bocsánatot kérünk; nemes uram,
Tessék helyet foglalni. Asszonyom,

Ahol tetszik, pihenje ki magát,
Míg a kézen forgó dolgot bevégzük.

LADY POWIS.

Ide bemennénk a szomszéd terembe,
Ameddig lordságtoknak tetszenék.

FŐBÍRÓ.

Kész szívvel. Kísérjék a ladyt el.

POWIS.

(Titkon.)

Feleség, én a foglyot néztem egyre
És úgy tetszik nekem, a mi barátunk,
A nemes Cobham és jó hitvese.

LADY POWIS.

Nekem is ; ám gyilkosságban gyanusak ?

POWIS.

Hogy is lehet,
Még nem tudom, de meg kell tudni tüstént.
Míg elmén mellettük, kérdezze meg,
De titkosan, hogy senki meg ne lássa,
Aztán adjon jelt, én majd értek arról.
(Lady Powis elmegy mellettük.)

LADY POWIS.

Lord Cobham ! Asszonyom !

COBHAM.

Nincs Cobham, ha szeret s nincs asszonyom
Csak lanceshirei John s a hitvese.

LADY POWIS.

Óh mondja, barátságunk mit tehet
Javukra, a kik olyan jó barátink?

COBHAM.

Nevünk titkolja el csak, semmi mást.
Menjen, lady, menjen ; lesnek reánk —

LADY POWIS.

Szivem marad s bújukban részt veszen.
(*Lady Powis el.*)

FŐBÍRÓ.

Korláthoz a foglyokkal. Sir Richard Lee
Mi bizonyosága volna ellenük,
Mi gyilkosság bűnében elmarasztalja?

SIR RICHARD.

E véres kezkenő s e meztelen kés
Meg az, hogy ülve leltük a helyen,
Amíg a cserjében feküdt a holttest.

FŐBÍRÓ.

Mit válaszoltok, a törvény folyását
Meggátolni e bizonyoságra nézvést,
A mely halálos ítéletre szánna?

COBHAM.

Eszünk ágában sem járt gyilkolás,
Azt sem tudjuk, hogy halt meg a lovag

I. BÍRÓ.

Mitől lett véres ez a kezkenő?

LADY COBHAM.

Uram az úttól fölhevült, mylord,
Az orra vére megeredt : csak ennyi.

2. BÍRÓ.

Ez éles kések mért voltak kihúzza ?

LADY COBHAM.

Szerény ebédünk' vágtuk föl vele.

FŐBÍRÓ.

Ám jó, fogadjuk el rá válaszul ;
De mit kerestek oly sötét helyen,
Hol semmi járt út a közelbe' nincs,
A sűrűben, hová dobták a holtat ?

COBHAM.

Határnapról jöttünk mi, én uram,
Londonból Lancashirebe, hol lakunk.
S mivel kor és fáradság elnyomott,
Pihenőül kerestünk oly helyet,
Ahol egyéb utas meg nem zavar
S azért tértünk a rejtélyes sűrűbe.

FŐBÍRÓ.

Kifogás ez csak időt tölteni
S gátolni a törvényt, hogy végrehajtsam.
(*A poroszló jön az irlandival, Sir Johnnal és Dollal.*)
Ezek meg kik ?

POROSZLÓ.

Ne ítéljen ártatlanok fölött ;
Itt áll, a kinek gyilkolt a keze

S a ki miatt korlát elé kerültek :
Ez elszökött gonosz, e durva ír rab,
Be is vallotta nyelve már a tettet
S itt a tanúi megerősíteni rá.

SIR JOHN.

Úgy, jó uram, s ép' akkor gyilkolá meg
Jó gazdáját azért, a mije volt,
Amikor én találkoztam vele
S a mit kiontott véren vett meg, azt
Erővel szedtem tüstént tőle el ;
Egy része elment, a mi megmaradt,
Kész szívvel átadom vén Sir Richard
Leenek kezébe, mint a kit megillet.
S főbíró úr, üdvözlést is hozok
Mylord Rochester levelével együtt.

(Levelet nyújt át.)

SIR RICHARD.

Ez hát a farkas, ki szomjú torokkal
Fiam vérét ivá? te vagy a kígyó,
A kit táplált, hogy átkozott csipése
Halálra marja? Ha nem voln' a törvény
Bosszúra készen már gázságodért,
Te Istened, urad s magamnak árulója,
Ezen kezemmel lennék a bakód !

FŐBÍRÓ.

Elégtételt kap, Sir Richard, nyugodtan.
Szörnyű a tett, akasztás jár fejében ;
Ott függjön a czudar, amíg kimúl
S hullája ott marad békóba' lógva
A helyt, hol gyilkosságát végbevitte.

IRLANDI.

Kirek, főbíró úr, sak adják vissza enyim ruhámat
meg enyim matróznadrág és kössenek föl vessző
istrangra, ahogy enyim országban szokott irlandi
módon.

FŐBÍRÓ.

Menj! el vele. S most Sir John, bár kegyelmed
(*A tömlőcztartó és irlandi el.*)

Hozá a gyilkosságot napvilágra,
Azért a törvény még nem menti föl.
Ez irt kirabolá, ezért került
Ide papi törvényszegés miatt;
S kegyelmed kéjencz is, ki évek óta
Kicsapongó, botrányos éltet él.

SIR JOHN.

Mylord, Sir John megbánta s jóra tér.

FŐBÍRÓ.

Ennek reményében meg hogy Rochester
Nagyuram jár közben kegyelmedért,
Beérjük azzal, hogy csak megvigyázzuk.

SIR JOHN.

Kegyelmes uram, köszönöm.

FŐBÍRÓ.

Oket pedig, kiket
Hamis vád döntött jogtalan veszélybe,
Szabadnak nyilvánítjuk im ezennel.

SIR RICHARD.

S kárpótlásul nekik,
Mert én hoztam nem tudva bajba őket,
Im e pár korona.

FŐBÍRÓ.

Dicséretes jósága, Sir Richard Lee.
És most jerünk.

(Mind el Powison és Cobhamen kívül.)

POWIS.

De Powis itt marad.

Mert hű szeretete egy részivel még
Adós eme nemes barátnak és ez
Nincs még leróva. Nagyságod' legelsőbb
Üdvözlenem kell, hogy szabad megint ;
Aztán kérnem, hogy így váratlanul
Találkozánk, szerencsétessen azzal,
Hogy Walesbe jön velem, ahol nem a
Nagy jótettnek arányában, a mit
Kegyelmedtől nyertem ; de mint tudom,
Házam, pénzem, cselédségem s a mim van,
Szolgálatára áll. Nemet ne mondjon :
Tudom, még űzi a püspök dühe
S míg itt mulat, nincs biztonságban addig.

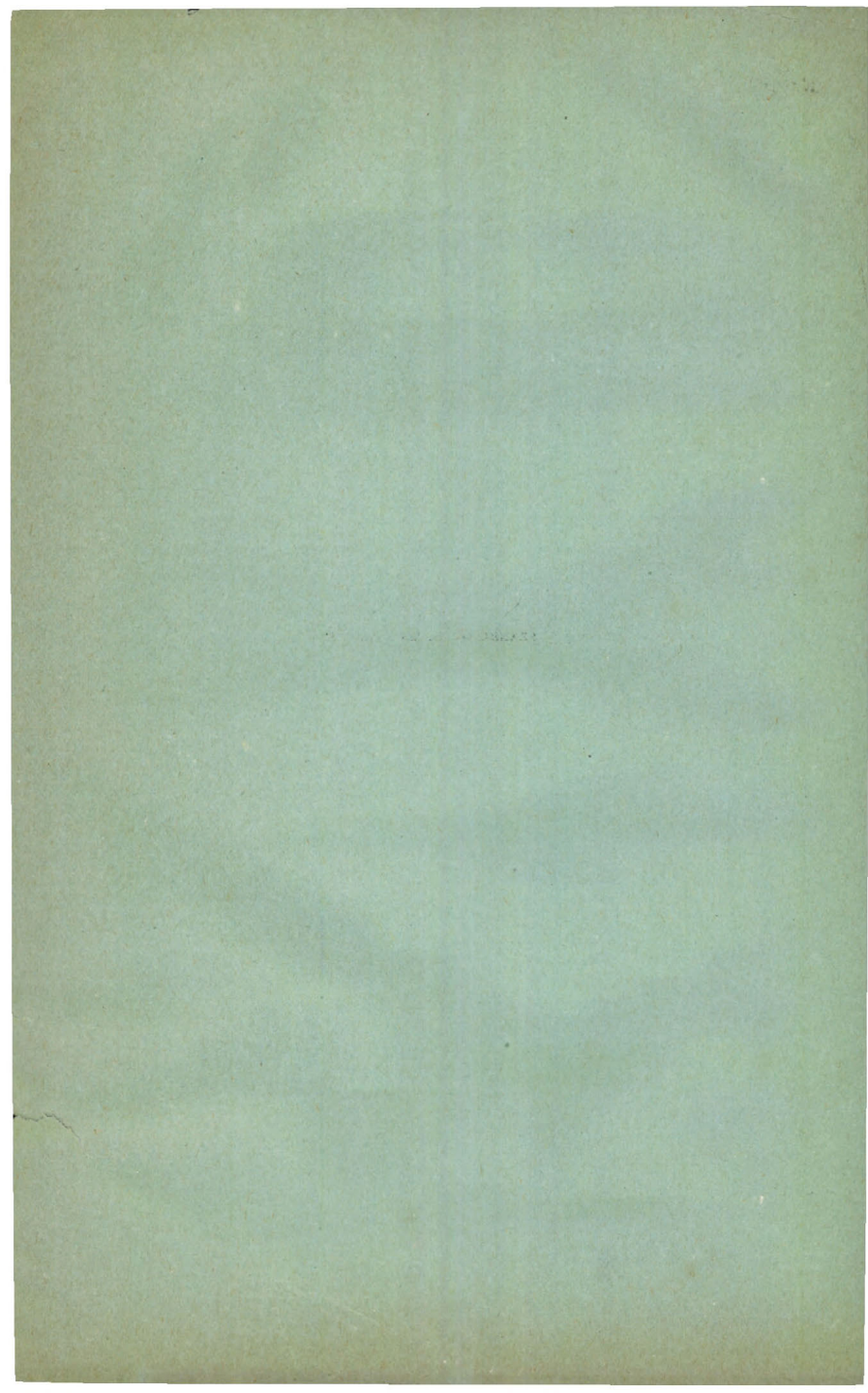
COBHAM.

Igaz, mylord. Isten bocsássa meg neki !

POWIS.

Jerünk hát innen el. Vár már ránk
A fürge mén s legyünk csak Walesben egyszer,
Kergethet már a pap : arczába pöknek,
Kezére nem jut a vad a püspöknek.

(Mind el.)

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.